

Startnotitie individuele beoordeling van minderjarigen in het strafrecht

Mr. Eva Huls
Mr. Wafaa Abdelhadi

Hart voor Kinderrechten

**DEFENCE for
CHILDREN**

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

© Defence for Children – ECPAT | januari 2025

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.....	4
1.1 Doel van deze startnotitie.....	4
1.2 Achtergrondinformatie bij deze startnotitie	5
1.3 Leeswijzer.....	7
2. FOCUS instrumentarium.....	9
2.1 Inleiding	9
2.2 De 10 FOCUS Parameters.....	10
3. De individuele beoordeling van minderjarige verdachten en slachtoffers in Nederland.....	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Minderjarige verdachten.....	13
3.3 Minderjarige slachtoffers	30
4. Reflectie op de implementatie van de individuele beoordeling in Nederland.....	43
5. Conclusie en aanbevelingen	51
5.1 Conclusie.....	51
5.2 Aanbevelingen.....	52
Colofon.....	54

1. INLEIDING

1.1 Doel van deze startnotitie

Minderjarige slachtoffers en minderjarige verdachten hebben recht op passende bescherming en begeleiding gedurende het strafproces, waarbij een individuele beoordeling, waarbij rekening wordt gehouden met hun leeftijd en persoonlijke omstandigheden, van fundamenteel belang is voor zowel hun welzijn als hun rechtspositie. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: *IVRK*) biedt een essentiële leidraad voor hoe verdragsstaten, lagere overheden en professionals, om moeten gaan met minderjarige slachtoffers en verdachten.¹ Het *IVRK* vormt een belangrijke basis voor de manier waarop minderjarigen in het strafrecht moeten worden behandeld. Zo benadrukt artikel 3 dat het belang van het kind altijd een eerste overweging moet zijn.² Artikel 12 legt nadruk op het recht van kinderen om gehoord te worden en actief deel te nemen aan beslissingen die hen aangaan.³ Daarnaast waarborgt artikel 19 de bescherming van kinderen tegen alle vormen van geweld zowel fysiek als geestelijk, terwijl artikel 39 het recht op herstel en herintegratie in de samenleving benadrukt voor kinderen die slachtoffer zijn geworden van misbruik, uitbuiting of andere traumatische ervaringen.⁴ Artikel 37 en 40 benadrukken het recht op een eerlijk proces en een kindgerichte aanpak, met focus op re-integratie, kindvriendelijke procedures en waar mogelijk afdoening buiten het strafrecht.⁵ Deze bepalingen vormen een overkoepelend kinderrechtenskader ten behoeve van het waarborgen van de rechten en bescherming van minderjarigen in strafrechtelijke procedures. De bepalingen en kernprincipes van het *IVRK* worden verder uitgewerkt in de *General Comments* van het VN-Kinderrechtencomité.⁶

Het recht op een individuele beoordeling volgt uit het *IVRK* en is specifiek vastgelegd in drie bindende richtlijnen van de Europese Unie (EU): de Richtlijn bestrijding van (online) seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen (2011/93/EU), bevat bepalingen over individuele beoordelingen die worden uitgevoerd in het belang van het kind.⁷ De Slachtofferrichtlijn (2012/29/EU) stelt dat slachtoffers recht hebben op individuele beoordelingen om hun specifieke behoeften en mogelijke kwetsbaarheden te identificeren.⁸ De Kinderrichtlijn, (2016/800/EU), schrijft lidstaten voor rekening te houden met de specifieke behoeften van kinderen die als beschuldigde of verdachte met het strafrecht in aanraking komen.⁹

Hoewel Nederland het recht op de individuele beoordeling in wet- en regelgeving heeft omgezet en instrumenten voor de praktijk heeft ontwikkeld, signaleren we een aantal uitdagingen in de praktijk die de implementatie van een uniforme en geïntegreerde werkwijze met betrekking tot de individuele beoordeling van minderjarigen die met het strafrecht in aanraking komen, onder druk zetten. Deze startnotitie beoogt een gedachtewisseling hierover op gang te brengen teneinde de doorontwikkeling van de individuele beoordeling van minderjarigen in het strafrecht te faciliteren. Nu de EU-Richtlijnen niet exact beschrijven hoe een individuele beoordeling eruit dient te zien en lidstaten dus vrij worden gelaten in de verdere interpretatie en vormgeving van dit recht, proberen we via deze startnotitie een eerste aanzet hiertoe te doen voor de Nederlandse praktijk.

1 *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind* (New York, 20 november 1989), Trb. 1990, 170, in werking getreden op 2 september 1990, geratificeerd door Nederland op 6 februari 1995.

2 Artikel 3 *IVRK*.

3 Artikel 12 *IVRK*.

4 Artikel 19 en 39 *IVRK*.

5 Artikel 37 *IVRK*, Artikel 40 *IVRK*.

6 Relevant zijn onder meer *General Comments* 5, 12, 13, 14 en 24. Te raadplegen via <https://www.kinderrechten.nl/general-comments-van-het-vn-kinderrechtencomite/>

7 Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake de bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en tot vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad.

8 Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en tot vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ.

9 Richtlijn 2016/800/EU van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure (*PbEU* L 132).

1.2 Achtergrondinformatie bij deze startnotitie

In 2020-2021 heeft Defence for Children Nederland, samen met organisaties uit andere Europese landen, deelgenomen aan het EU-project *FOCUS on my Needs: Working together for Children in criminal proceedings (2020-2021)*.¹⁰ Dit project was erop gericht de implementatie te promoten en te ondersteunen van het recht op een individuele beoordeling van de behoeften en omstandigheden van kinderen die als verdachte of slachtoffer in aanraking komen met het strafrecht.¹¹ Het project werd gefinancierd door het *Rights, Equality, Citizenship* Programma van de EU en had als doel: 'het bevorderen van een degelijke en multidisciplinaire individuele beoordeling, zodat minderjarigen die als slachtoffer of als verdachte in aanraking komen met justitie, zorg op maat krijgen en toegang hebben tot passende individuele hulp en behandeling'.¹² De implementatie van een robuuste, multidisciplinaire individuele beoordeling wordt gezien als belangrijk element van kindgerichte procedures.

Tijdens het FOCUS-project zijn verschillende activiteiten ontplooid waaronder het verrichten van onderzoek (deskresearch en interviews), internationale en nationale kennisuitwisseling via training en bijeenkomsten, het organiseren van meerdere thematische expertsessies en het betrekken van jongeren.

Teneinde binnen het EU-project de stand van zaken in de deelnemende landen rondom de individuele beoordeling in beeld te kunnen brengen en landen onderling te kunnen vergelijken, is een overkoepelende maatstaf op basis van kinderrechten ontworpen: de **FOCUS Parameters** (bijlage 1). In hoofdstuk 2 van deze startnotitie wordt dit nader uitgewerkt. Naast de FOCUS Parameters zijn ook andere FOCUS hulpmiddelen en bronnen ontwikkeld. De belangrijkste FOCUS Tools zijn:

1. De **Reflectietool** (bijlage 2): begeleidt de FOCUS Parameters en ondersteunt betrokkenen en professionals bij het nadenken over hoe aan de parameters wordt voldaan of beter kan worden voldaan in hun praktijk of in hun nationale systemen.
2. De **Mapping Tool** (bijlage 3): helpt betrokkenen de stand van de ontwikkeling van individuele beoordelingsprocessen te beoordelen.
3. De **Referentietabel voor vooruitgang** (bijlage 4): helpt betrokkenen bij het identificeren van acties om verbeteringen te bereiken.
4. De **Pilot planning tool** (bijlage 5): helpt betrokkenen bij het plannen van pilotactiviteiten om individuele beoordelingsprocessen te verbeteren.

Voor deze startnotitie zijn de Parameters (hoofdstuk 2) en de Mapping Tool (hoofdstuk 3) gebruikt.

Verder is tijdens het FOCUS-project een onderzoekssamenvatting over de individuele beoordeling van kinderen in Europa gepubliceerd (bijlage 6) alsook een uitwerking van de internationale mensenrechtenstandaarden die van toepassing zijn op individuele beoordelingspraktijken (bijlage 7). Tot slot is een Q&A over de individuele beoordeling opgesteld (bijlage 8).

¹⁰ Het EU-project *FOCUS on my Needs* betrof een samenwerking van partners uit meerdere Europese landen. Het project werd geleid door Terre des Hommes Hongarije. Deelnemende partners waren: Defence for Children en Restorative Justice Nederland (RJN) in Nederland, Social Activities and Practises Institute (SAPI) in Bulgarije, Terre des Hommes Romania in Roemenië, Terre des Hommes Greece in Griekenland, Child Rights Centre in Servië en Child Circle in België.

¹¹ Voor meer informatie over het FOCUS project zie: <https://www.defenceforchildren.nl/wat-doen-we/projecten/focus-on-my-needs/> en <https://tdh-europe.org/our-work/focus-on-my-needs-working-together-for-children-in-criminal-proceedings-7144>

¹² Subdoelen waren i) het systematisch toepassen van individuele beoordelingsprocessen betreffende kinderen die in aanraking komen met het strafrecht als uitgangspunt maken, ii) vergroten van kennis, deskundigheid en vaardigheden bij professionals werkzaam in het jeugdrecht aangaande de parameters, hulpmiddelen, procedures en processen voor het toepassen van de individuele beoordeling van kinderen die in aanraking komen met het strafrecht, iii) vergroten van kennis en capaciteiten van kinderen aangaande hun rechten in het strafrecht. Het versterken van kinderen in hun rol als 'agent of change' en pleitbezorgers van kindgerichte procedures.

Surveyonderzoek

Tijdens het FOCUS project is ook een surveyonderzoek van het Nederlandse jongeren advies team gepubliceerd. Voor de volledige rapportage wordt verwezen naar de website van Defence for Children.¹³ Ten behoeve van deze startnotitie wordt volstaan met het tonen van de infographic behorend bij het rapport (zie afbeelding hieronder).

Afbeelding: resultaten surveyonderzoek jongerenadvies team

De online vragenlijst werd ingevuld door 292 jongeren in Nederland tussen de 12 en 18 jaar.

“We hadden wel het vermoeden dat het moeilijk is voor minderjarigen die een ernstig feit meemaken om te praten over wat er is gebeurd of om de weg te vinden naar hulp. Maar dat zoveel jongeren niks doen en wachten tot het overgaat, omdat ze zich niet veilig voelen of niet weten wat ze moeten doen, vinden we schokkend. Zeker omdat de impact ervan op hun verdere leven ingrijpend of zelfs verwoestend kan zijn.” – vertegenwoordiger jongeren advies team

---

Opvallend is dat uit het onderzoek blijkt dat veel jongeren na het meemaken van een ernstig delict, niet erover durven te praten. Ze schamen zich of zijn bang voor de gevolgen. Ze weten niet goed waar ze terecht kunnen en ze denken dat er toch niets mee gedaan wordt. Ook is de hulp die wordt geboden onvoldoende. Jongeren geven aan dat het belangrijk is voor minderjarige slachtoffers dat er goed naar hen geluisterd wordt, dat ze geholpen willen worden bij het verwerken van de situatie en dat hen verteld wordt wat ze het beste kunnen doen.

¹³ Wachten tot het overgaat (februari 2022): https://www.defenceforchildren.nl/media/6019/20220222_defenceforchildren_onderzoeksrapport_focus-wachten_tot_het_overgaat.pdf

Het jongeren adviesteam doet een oproep aan de politie, Slachtofferhulp Nederland en het Openbaar Ministerie om specifieke stappen te ondernemen om de situatie voor minderjarige slachtoffers te verbeteren. Een belangrijke aanbeveling is het inrichten van aparte afdelingen die zich richten op de behoeften van minderjarige slachtoffers. Daarnaast pleit het jongeren adviesteam voor nauwere samenwerking met jongeren zelf om te onderzoeken hoe minderjarige slachtoffers beter kunnen worden bereikt en wat zij daadwerkelijk nodig hebben. Door jongeren actief te betrekken in dit proces, kan de ondersteuning beter aansluiten bij hun verwachtingen en behoeften. Het ontwikkelen van meer kindgerichte informatie is een cruciale stap. Heldere en toegankelijke communicatie, specifiek gericht op jongeren, kan hen beter informeren over hun rechten, het proces en de mogelijkheden voor hulp en ondersteuning. Tot slot adviseert het jongeren adviesteam om gebruik te maken van lotgenotengroepen, ervaringsdeskundigen, buddy's en vertrouwenspersonen die specifiek zijn opgeleid om gesprekken met minderjarige slachtoffers te voeren. Deze benadering biedt slachtoffers de mogelijkheid om te praten met mensen die hun situatie begrijpen, wat kan bijdragen aan hun herstel en emotionele verwerking.¹⁴

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we de Parameters weer waaraan een individuele beoordeling van minderjarigen in het strafrecht zou moeten voldoen, zoals bedacht tijdens het FOCUS project. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 op wet-, regelgevingen beleid alsook de toepassingspraktijk in Nederland om in hoofdstuk 4 hierop te reflecteren, met gebruikmaking van de Parameters. Tot slot presenteren we in hoofdstuk 5 onze conclusie en aanbevelingen.

Dankwoord

We bedanken in het bijzonder onze oud-collega Maartje Berger. Zij heeft veel onderzoek verricht in het kader van het EU-project. Zonder haar inzet was deze startnotitie niet tot stand gekomen.

---

¹⁴ Luister ook naar aflevering 11 van de podcast van Defence for Children <https://www.defenceforchildren.nl/actueel/podcast/>

2. FOCUS INSTRUMENTARIUM

2.1 Inleiding

Om de stand van zaken in Nederland rondom de individuele beoordeling in beeld te kunnen brengen en landen onderling te kunnen vergelijken, is een overkoepelende maatstaf van belang. Bij de start van het FOCUS-project zijn Parameters (zie afbeelding hieronder) ontwikkeld als overkoepelende maatstaf.¹⁵ De FOCUS-Parameters vormen de leidende beginselen ten behoeve van het uitvoeren van individuele beoordelingen van minderjarige verdachten en slachtoffers die in aanraking komen met het strafrecht. De Parameters zijn gebaseerd op het VN-Kinderrechtenverdrag (en bijbehorende *General Comments*), het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het EU Handvest voor de Grondrechten en de Richtsnoeren voor kindvriendelijke justitie opgesteld door het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

De FOCUS Parameters zijn een aanzet om de individuele beoordeling in wet, beleid en praktijk te kunnen toetsen. Oftewel, de Parameters zijn een eerste invulling van het recht op een individuele beoordeling en hierdoor bedoeld als een ontwikkelingsdocument: het biedt een fundament waarop verder kan worden gebouwd.

Voor een volledige toelichting per parameter en de totstandkoming ervan wordt verwezen naar het apart opgemaakte document over de FOCUS Parameters (bijlage 1). Ten behoeve van de leesbaarheid van dit rapport wordt hieronder volstaan met een samenvatting.

Afbeelding: 10 parameters (2025)

¹⁵ De ontwikkeling van de Parameters werd geleid door Rebecca O'Donnell (Child Circle) met waardevolle input van de FOCUS experts Silvia Randazzo (expert kindgerichte procedures), Annemieke Wolthuis (onderzoeker, mediator en trainer), Mariama Diallo (regionaal programmamanager Terre des Hommes), Orinda Gjoni (projectcoördinator FOCUS) en de deelnemende partners – Child Rights Centre (Servië), Defence for Children (Nederland), SAPI (Bulgarije), Terre des Hommes Hellas (Griekenland) en Terre des Hommes Romania (Roemenië).

2.2 De 10 FOCUS Parameters

Parameter nr. 1 Holistisch en allesomvattend

Of het nu gaat om minderjarige slachtoffers, verdachten of beklaagden; alle kinderen die in aanraking komen met het strafrecht hebben baat bij een individuele beoordeling van hun persoonlijke omstandigheden, met het oog op het nemen van passende maatregelen die aansluiten bij hun behoeften. Dit kunnen strafrechtelijke maatregelen betreffen, maar ook maatregelen die via het civiele recht kunnen worden getroffen.

Parameter nr. 2 Inclusiviteit

De procedure van het uitvoeren en gebruiken van een individuele beoordeling wordt dusdanig aangepast dat rekening wordt gehouden met de behoeften van alle kinderen, ongeacht hun leeftijd, nationaliteit, persoonlijke omstandigheden of eigenschappen.

Parameter nr. 3 Participatie

De individuele beoordelingsprocedure moet dienen als centraal middel om ervoor te zorgen dat het kind deel kan nemen aan de strafprocedure in zijn geheel en toegang heeft tot de procedurele waarborgen die er voor hem zouden moeten zijn.

Parameter nr. 4 Kindgerichte en kind sensitieve procedure

De individuele beoordeling zou moeten plaatsvinden op dusdanige wijze dat de behoeften van het kind centraal staan (bijvoorbeeld waar mogelijk in een kindvriendelijke omgeving), waarbij het belang van het kind een eerste overweging vormt.

Parameter nr. 5 Continu en actueel

De individuele beoordeling vindt plaats op het eerst mogelijke moment maar moet daarna wellicht worden geactualiseerd. De beoordeling zelf draagt bij aan alle handelingen tijdens de gehele strafprocedure en daarbuiten.

Parameter nr. 6 Multidisciplinair

Het kind moet kunnen rekenen op een individuele beoordeling waarbij gebruik is gemaakt van een multidisciplinaire aanpak, waarbij samengewerkt wordt door de betrokken professionals.

Parameter nr. 7 Kwaliteit

De individuele beoordeling wordt uitgevoerd door gekwalificeerd, (daartoe) opgeleid personeel.

Parameter nr. 8 Voorzien van juiste middelen/verduurzaamd

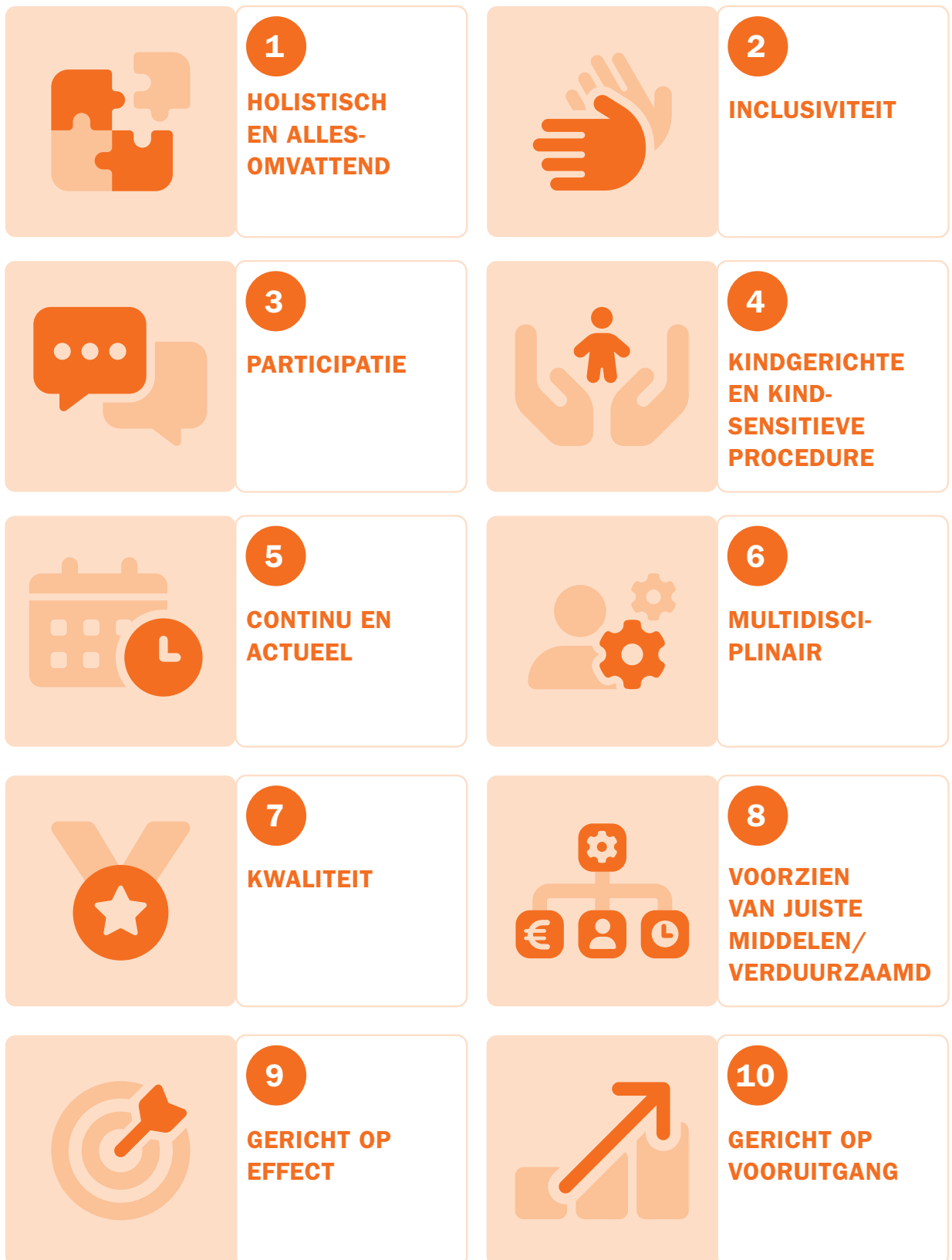
De individuele beoordeling moet een proces zijn met naar behoren toegewezen middelen, in termen van capaciteitsopbouw en samenwerking tussen instanties.

Parameter nr. 9 Gericht op effect

Een individuele beoordeling wordt uitgevoerd als een concrete maatregel om tot concrete resultaten te komen om aan de rechten en behoeften van kinderen te voldoen.

Parameter nr. 10 Gericht op vooruitgang (bijdragen aan leerproces)

Regelmatige evaluatie van de ervaringen in het kader van de procedure leidt tot systematische verbeteringen bij het inspelen op de behoeften van kinderen in de strafrechtelijke procedure.

3. DE INDIVIDUELE BEOORDELING VAN MINDERJARIGE

VERDACHTEN EN SLACHTOFFERS IN NEDERLAND

3.1 Inleiding

Nederland heeft op nationaal niveau wetgeving en beleid ingevoerd sinds de bekendmaking van EU-richtlijnen 2011/93, 2012/29 en 2016/800.¹⁶ Diverse beoordelingsinstrumenten, interventies, werkwijzen en voorzieningen zijn sindsdien (door)ontwikkeld. Dit draagt bij aan de verdere implementatie van het recht op een individuele beoordeling en de internationale verplichting van de Nederlandse overheid om kindvriendelijke en kindgerichte procedures te ontwerpen. Om een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de huidige stand van zaken maken we gebruik van de **Mapping Tool** (bijlage 3). De opbrengst hiervan voor minderjarige verdachten en minderjarige slachtoffers in Nederland zullen we in respectievelijk paragrafen 3.2 en 3.3 weergeven.

Mapping Tool

Een kindgericht systeem is een voorwaarde om het recht op een individuele beoordeling verder te kunnen implementeren. Om na te gaan wat de stand van zaken is ten aanzien van wet-, regelgeving en monitoring is in het FOCUS project de Mapping Tool ontwikkeld. De Mapping Tool bestaat uit een overzichtstabel waarin aan de hand van de volgende zeven elementen wordt gereflecteerd op de stand van zaken:

1. Wetgeving (een duidelijke verplichting)
2. Procedures (met daarin gedefinieerd wie, wanneer, hoe, wat, waar en met welk doel)
3. Coördinatie van protocollen (aangezien individuele beoordelingsprocedures doorgaans afhankelijk zijn van verschillende instanties die samenwerken om de individuele beoordeling uit te voeren, daaraan bij te dragen en op te volgen)
4. Tools & good practices (zoals casemanagement tools of checklists)
5. Gekwalificeerde professionals (opleiding)
6. Specifieke hulpmiddelen (bijvoorbeeld voor speciale gevallen en behoeften)
7. Verantwoording (monitoring en evaluatie)

3.2 Minderjarige verdachten

In 2023 werden 10.035 minderjarigen (12 tot 17 jaar) aangehouden en 17.065 minderjarigen verhoord. In totaal verbleven 13.916 minderjarigen in een arrestanten cel. De daling van het aantal inverzekeringstellingen zette voort naar 3.665 minderjarigen, waarvan 577 minderjarigen de inverzekeringstelling thuis mochten doorbrengen.¹⁷ De Raad voor de Kinderbescherming (Raad) is verantwoordelijk voor het in kaart brengen van hoe het met een minderjarige verdachte gaat. Hierbij wordt gekeken naar persoonlijke omstandigheden en wat nodig is. De Raad heeft in totaal 8.996 strafonderzoeken verricht, waarvan 2.437 onderzoeken in het kader van de inverzekeringstelling.¹⁸

¹⁶ Wet van 12 februari 2014 tot implementatie van de richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (PbEU L 335), Wet van 8 maart 2017, houdende implementatie van richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (PbEU 2012, L 315); Wet van 15 mei 2019 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Overleveringswet ter implementatie van richtlijn nr. 2016/800/EU van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure (PbEU L 132).

¹⁷ Bron cijfers: <https://www.kinderrechteninbeweging.nl/kinderrechten-in-beweging/jeugdstrafrecht/>

¹⁸ Raad voor de Kinderbescherming, jaarbericht 2023.

Wetgeving

Wetboek van Strafvordering (Sv)

Het wetboek van Strafvordering bevat een apart hoofdstuk getiteld “*Strafvordering in zaken betreffende jeugdige personen*”. Het recht op een individuele beoordeling is vastgelegd in het Wetboek van Strafvordering als ‘het recht op een advies over zijn persoonlijkheid en zijn levensomstandigheden’.¹⁹ Het is verplicht voor het Openbaar Ministerie om informatie over de persoonlijkheid en omstandigheden van jeugdige verdachte,²⁰ in te winnen, zoals vermeld in artikel 494 lid 1 Sv. Dit is anders wanneer het Openbaar Ministerie een strafbeschikking oplegt. In dat geval kan informatie bij de Raad worden opgevraagd. Als er in de rechtbank een rapport ontbreekt, kan de kinderrechter een verzoek doen om aanvullende informatie bij de Raad (artikel 498 Sv). De Raad kan ook vrijwillig advies geven aan de officier van justitie. Wanneer de officier van justitie besluit om direct en onvoorwaardelijk af te zien van vervolging, is het niet nodig om aanvullende informatie over het kind in te winnen. Wanneer kinderen worden aangehouden, moeten ze direct worden geïnformeerd over hun rechten, zoals het recht op een medisch onderzoek (artikel 489a Sv) en het recht op advies over hun persoonlijkheid en persoonlijke omstandigheden, met speciale aandacht voor eventuele kwetsbaarheden die de verdachte kan hebben (artikel 494a Sv).

In sommige zaken kan het nodig zijn om via het Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie (NIFP) een forensische rapportage over de minderjarige op te laten maken door een psycholoog en/of psychiater.²¹ De rechter of officier van justitie geeft hiertoe de opdracht. Ook de advocaat van de minderjarige kan een rapport aanvragen. Het onderzoek richt zich op het achterhalen van de oorzaak van het gedrag van de minderjarige. Dit kan te maken hebben met een ontwikkelingsstoornis en/of met psychische problemen. Via dossierstudie, gesprekken en testen kan de rapporteur adviseren over toerekenbaarheid en wat nodig is om te zorgen dat de minderjarige niet weer in de fout gaat. Daarbij wordt toegelicht wat kan helpen bij de verdere ontwikkeling van de minderjarige en of de jeugdsancties, bij 16-/17-jarigen (ten tijde van plegen), hiertoe toereikend zijn. Het onderzoek kan zowel in vrijheid (ambulant) als gedurende het voorarrest worden afgenomen. Ook kan observatieonderzoek plaatsvinden, bijvoorbeeld als de minderjarige weigert mee te werken (artikel 196 of 317 Sv).

Tot slot is artikel 51h Sv relevant. Dit artikel schrijft voor dat het Openbaar Ministerie bevordert dat de politie in een zo vroeg mogelijk stadium aan het slachtoffer en de verdachte de mededeling doet van de mogelijke inzet van het herstelrecht waaronder bemiddeling. Het Openbaar Ministerie bevordert bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte of veroordeelde, nadat instemming van het slachtoffer is verkregen.

Beginnelsenwet Justitiële Jeugdinrichtingen

Tijdens het voorarrest verblijven minderjarige verdachten in een justitiële jeugdinrichting. Gedurende hun verblijf is de Beginnelsenwet Justitiële Jeugdinrichtingen (Bjj) van toepassing (art 8 Bjj). In de Bjj is bepaald dat een perspectiefplan moet worden opgemaakt (art. 20 Bjj). De vrijheidsbeneming staat in het teken van het bevorderen van de opvoeding en re-integratie van de minderjarige (art. 2 Bjj).

Beleid

Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt

De beleidsregels van het Openbaar Ministerie, getiteld “Richtlijn en kader voor de strafprocedure voor jeugdigen en adolescenten, inclusief Halt” (hierna: OM-Richtlijn jeugd) beschrijven de strafprocedure voor jeugdigen in de praktijk, opgesteld door en voor het Openbaar Ministerie.²²

19 Artikelen 488aa lid 1 onder e, 494, 494a en 494b Sv.

20 J. uit Beijerse, Jeugdstrafrecht. Beginselen, wetgeving en praktijk, Apeldoorn/Antwerpen, Maklu (2017), p. 196.

21 <https://www.nifp.nl/onderwerpen/rapportage-jeugdstrafrecht>.

22 Te raadplegen via <https://wetten.overheid.nl/BWBR0044737/2021-02-01>

De OM-Richtlijn jeugd vermeldt in de algemene beschrijving het volgende: “Om met passende interventies te kunnen reageren op delinquent gedrag van jongeren wordt op verschillende momenten in het strafproces per individuele jongere een inschatting gemaakt van het risico op recidive, de factoren die van invloed zijn op de kans op herhaling van delictgedrag en de wijze waarop de jeugdige in zijn gedrag te beïnvloeden is.” In de Richtlijn wordt gesproken over een ‘persoonsgerichte, contextgerichte en perspectief biedende aanpak’ om betekenisvol te kunnen interveniëren. De regels bevorderen een multidisciplinaire aanpak.

Lichte(re) misdrijven

Misdrijven van eenvoudige en lichte aard worden buiten het strafrechtelijk systeem gehouden door middel van een reprimande. Omstandigheden die hierbij een rol kunnen spelen zijn bijvoorbeeld: zeer jonge leeftijd, geringe gevolgen en/of aard van het feit, acties door ouders of anderen, zoals school, of vergoeding van reeds veroorzaakte schade.²³

Daarnaast kan de politie/officier van justitie ook besluiten om de minderjarige niet te vervolgen, maar door te verwijzen naar Halt (*Buitengerechtelijke Afdoening met Herstelrecht*).²⁴ Dit is een maatregel om de minderjarige buiten het strafrecht te houden en kent een herstelgerichte aanpak die een tweede kans biedt. De Halt afdoening levert geen strafblad op en biedt derhalve de mogelijkheid om een interventie toe te passen zonder potentiële negatieve gevolgen van een registratie in het justitiële documentatiesysteem. Het traject bestaat uit een beoordeling van de jongere, gevolgd door herstelactiviteiten en gesprekken met de minderjarige en diens ouders. Deze gesprekken zijn gericht op het bespreekbaar maken van de persoonlijke verantwoordelijkheid van de jongere en de gevolgen van hun daden. Het traject heeft een herstelgerichte benadering, waarbij de nadruk ligt op het herstellen van de schade en het voorkomen van toekomstige misdrijvingen. Het doel van Halt is dus niet om bestraffen, maar om de jongere bewust te maken van de ernst van zijn of haar gedrag en de impact ervan op anderen. Door deze alternatieve maatregel kan de jongere zijn of haar gedrag veranderen. De minderjarige dient bijvoorbeeld excuses te maken aan het slachtoffer of, indien nodig, een herstelgesprek te voeren, schade te vergoeden en een leer- en/of werkopdracht uit te voeren.²⁵

Evenwel kan de officier van justitie ervoor kiezen de minderjarige te vervolgen. Dit hoeft niet altijd tot een behandeling ter zitting bij de kinderrechter/rechtbank te leiden. De officier van kan er ook voor kiezen om de zaak via een strafbeschikking af te doen.²⁶ De minderjarige moet, in geval van een misdrijf, wel worden gehoord mits de strafbeschikking meer dan 32 uur of 200 euro boete betreft.²⁷ Omdat de mogelijkheden voor het opleggen van sancties middels een strafbeschikking nog verdere implementatie behoeven (de taakstraf is nog niet geïmplementeerd), wordt in geval van een misdrijf alleen nog gebruik gemaakt van de transactie, zo vermeldt de OM-Richtlijn jeugd onder par. 5.

Beleidskader Herstelrechtvoorzieningen

Herstelrecht is een vast onderdeel van de jeugdige strafrechtspleging en kan op verschillende momenten in de strafrechtelijke procedure worden overwogen. Afhankelijk van de ernst van de zaak kan herstelrecht plaatsvinden via Halt, Perspectief Herstelbemiddeling of Mediation in strafzaken. Met betrekking tot doorverwijzing naar herstelrecht vermelden de beleidsregels: in het jeugdstrafrecht is het wenselijk dat de jonge verdachte de gevolgen van het strafbare feit inziet. De afhandeling moet zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn voor zowel dader als slachtoffer. Het toepassen van herstelrecht kan hieraan bijdragen. Het Beleidskader moedigt aan dat in elke strafzaak met een minderjarige verdachte of veroordeelde wordt overwogen of de zaak geschikt is voor een herstelrechtelijke aanpak. Herstelrecht, zoals mediation tussen slachtoffer en dader, kan

²³ Reprimande, zie 4.1 van de OM-Richtlijn jeugd.

²⁴ Artikel 77e Sr. Voor de procedure, zie 4.2 van de OM-Richtlijn jeugd.

²⁵ <https://www.halt.nl/>

²⁶ Artikel 77f, lid 2, Sr.

²⁷ Artikel 491, lid 2, Sv. In afwachting van verdere invoering is voor jeugdige verdachten van een misdrijf de werkafpraak gemaakt dat de “oude” grenzen (d.w.z. taakstraf van meer dan 20 uur en/of geldboete van meer dan € 115,-) gehanteerd worden met betrekking tot rechtsbijstand.

een belangrijke rol spelen in het jeugdstrafrecht, omdat het de verdachte helpt om de gevolgen van zijn daden te begrijpen en bijdraagt aan positieve gedragsverandering.

Zijn er duidelijke procedures (met daarin gedefinieerd wie, wanneer, hoe, wat, waar en met welk doel)?

In Nederland zijn er procedures voor de individuele beoordeling van minderjarige verdachten. Op hoofdlijnen ziet de individuele beoordeling van minderjarige verdachten gedurende de strafprocedure er als volgt uit.

Aanhouding en voorarrest

Sociaal verhoor

De individuele beoordeling vangt aan met een sociaal verhoor door de politie, voorafgaand aan het inhoudelijk verhoor. In dit verhoor past de politie specifieke vraagtechnieken toe, speciaal ontwikkeld voor zaken met jonge verdachten. Tijdens dit verhoor stelt de politie vragen over de achtergrond en omstandigheden van de minderjarige om inzicht te krijgen in de persoonlijke situatie en behoeften van de verdachte. Het doel is om een beter beeld te krijgen van de verdachte, zodat de verdere procedure hierop afgestemd kan worden.²⁸

Instructie auditieve en audiovisuele registratie van verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten

De instructie bevat regels voor het auditief respectievelijk audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten.²⁹ Volgens de instructie 'gelden minderjarigen per definitie als kennelijk kwetsbaar in een verhoorsituatie'. Verder geldt dat auditieve registratie van alle verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten verplicht is bij overtredingen of misdrijven in de volgende gevallen:

- er een dodelijk slachtoffer is gevallen;
- de strafbedreiging twaalf jaar of meer bedraagt;
- de strafbedreiging minder dan twaalf jaar bedraagt en er sprake is van evident zwaar lichamelijk letsel;
- het gaat om een zedendelict met een strafbedreiging van acht jaar of meer of seksueel misbruik in een afhankelijkheidsrelatie;
- het gaat om een geweldsdelict met een strafbedreiging van acht jaar of meer.

Audiovisuele registratie is in beginsel het uitgangspunt bij verhoren in strafzaken die door de Teams Grootschalige Opsporing (TGO) worden onderzocht. Dit zijn ernstige delicten, waarbij veelal sprake is van (een) dodelijke slachtoffer(s). Daarnaast is de audiovisuele registratie verplicht:

- a. van alle verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten
  - waarin de verhoorder tijdens de uitvoering van het verhoor wordt ondersteund door een gedragsdeskundige,
  - waarbij auditieve registratie verplicht is én de persoon die verhoord wordt (kennelijk) kwetsbaar is;
- b. wanneer een aangever, slachtoffer of een getuige wordt gehoord door een gedragsdeskundige.

Daarbij wordt in de instructie bepaald dat een verhoor van een minderjarige jonger dan twaalf jaar wordt afgenomen in een kindvriendelijke studio.

²⁸ Zie ook hoofdstuk 4 van de OM-Richtlijn jeugd.

²⁹ <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/instructies/algemeen/instructie-auditieve-en-audiovisuele-registratie-van-verhoren-van-aangevers-slachtoffers-getuigen-en-verdachten>

Preselect Recidive

Naast het verrichten van het verhoor, past de politie de Preselect Recidive toe, een statistisch instrument waarmee het risico op recidive wordt ingeschat.³⁰ Het resultaat van deze risicotaxatie (laag, middel, of hoog risico) wordt samen met de informatie uit het sociaal verhoor gebruikt om onderbouwde beslissingen te nemen over de verdere afhandeling van de zaak.

ZSM: licht waar het kan, zwaar waar het moet

Na toepassing van de Pre Select Recidive en afhankelijk van het resultaat ervan, wordt de zaak vervolgens naar ZSM gestuurd.³¹ ZSM kan worden gezien als de voordeur van het rechtssysteem en staat voor “zorgvuldig, snel en maatwerk”.³² Tijdens een multidisciplinair overleg tussen de professionals in de strafrechtsketen vindt een afstemmingsoverleg plaats om de zaak te bespreken. Deelnemers zijn het Openbaar Ministerie, politie, de Raad/de reclassering en Slachtofferhulp. Ter voorbereiding verstrekt de politie aan de Raad informatie over de identiteit van de verdachte en de verdenking van het strafbare feit. Daarnaast deelt de politie het kerndeel van de Preselect Recidive. De Raad gebruikt deze uitkomst om te beoordelen of een eigen onderzoek nodig is. Op basis van deze beoordeling adviseert de Raad tijdens het afstemmingsoverleg de officier van justitie over de te nemen beslissing.³³

Onderzoek en advies Raad voor de Kinderbescherming

Bij het opstellen van het rapport over de persoonlijkheid en omstandigheden van de minderjarige verdachte, en het strafadvies, gebruikt de Raad het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrecht (LIJ). De Preselect Recidive is instrument 1 van het LIJ. Het LIJ is een *screenings-, signalerings- en risicotaxatie*-instrument. Het wordt gebruikt voor het rapporteren en adviseren over de strafmaat (strafadvies), waarbij wordt gekeken welke interventie de risicofactoren waarschijnlijk het meest zal verminderen.³⁴ De meer verdiepende uitleg over het LIJ volgt hieronder bij de ‘tools & good practices’. Volgens het Protocol Strafzaken van de Raad maken de politie en de Raad op basis van de Preselect Recidive een eerste risicotaxatie, waarna de Raad voor de uitvoering van het strafonderzoek gebruikmaakt van het kerndeel Selectie van het LIJ, bestaande uit de instrumenten Ritax A en Ritax B. Ritax A is een deelverzameling van Ritax B. De toepassing van het gehele instrumentarium is gebonden aan vaste, landelijk uniforme beslisregels, aldus het Protocol.

De Raad start een onderzoek als er sprake is van: (i) midden of Hoog ARR (Algemeen Recidive Risico) op basis van Preselect Recidive, óf (ii) een “zwaar” delict (de Raad hanteert hiervoor een Delictenlijst Jeugdzaken). In het Protocol wordt vermeld dat de score Algemeen Recidive Risico (ARR) leidend is bij de afweging of er een onderzoek wordt gestart. Bij een laag ARR moet de medewerker van de Raad de Delictenlijst Jeugdzaken raadplegen om de zwaarte van het delict te bepalen.

Daarnaast noemt het Protocol de volgende situaties waarin een raadsonderzoek wordt verricht, ongeacht de hiervoor genoemde twee criteria, namelijk: (a) Als het OM voornemens is de jeugdige te dagvaarden, (b) bij een negatieve Halt-zaak, (c) bij een invezekeringstelling (ivs), (d) op verzoek van de officier van justitie (indien sprake van middelzwaar delict) en (e) op verzoek van het Gerechtshof.

- Indien geen ivs

De Raad start zijn onderzoek in principe met de afname van het instrument Ritax A. Ritax A dient om vast te stellen in hoeverre sprake is van veranderbare criminogene risicofactoren die samenhangen met de kans op herhaling. Dit wordt uitgedrukt in een score op het dynamisch risicoprofiel. Tot slot ziet Ritax A toe op de aanwezigheid van eventuele zorgsignalen, waaronder signalen van psychische problemen.³⁵

³⁰ Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

³¹ Wanneer niet voor de politiereprimande of Halt wordt gekozen.

³² Zie voor een video ter toelichting ook: <https://www.om.nl/onderwerpen/veelvoorkomende-criminaliteit-zsm>

³³ Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

³⁴ J. uit Beijerse, Jeugdstrafrecht. Beginselen, wetgeving en praktijk, Apeldoorn/Antwerpen, Maklu (2017), p. 196/197.

³⁵ Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

- In geval van IVS

Indien de melding van de politie een IVS betreft, verricht de Raad vroeghulp met gebruikmaking van een speciale vroeghulpvariant van Ritax A, die beperkter van omvang is en speciaal gericht op het signaleren van een acute zorgbehoefte en het geven van advies bij de voorgeleiding.³⁶ Volgens het Protocol Strafzaken ontvangt de Raad van de politie altijd de uitkomst van het kerndeel Preselect Recidive (instrument 1), maar deze is in geval van IVS niet bepalend voor de vraag of de Raad de Ritax A afneemt. De minderjarige wordt, zo vermeldt het Protocol, in principe op dezelfde dag op het politiebureau bezocht door de Raad. Daarnaast wordt door de raadsonderzoeker zo spoedig mogelijk contact (op zijn minst telefonisch) met de ouder(s)/verzorger(s) gezocht. Verder heeft de raadsonderzoeker tijdens de vroeghulp ook aandacht voor praktische zaken die verband houden met het verblijf van de minderjarige op het politiebureau. Als de minderjarige wordt heengezonden voordat de Raad vroeghulp heeft kunnen verlenen, zal alsnog een regulier strafonderzoek met Ritax A (of Ritax B bij recidive) worden afgenomen.³⁷

In geval van voortzetting van het voorarrest wordt de Ritax B afgenomen. De Ritax B is een uitbreiding van de Ritax A: de informatie uit de Ritax A wordt aangevuld met een meer diepgaande inventarisatie van dynamische risico- en beschermende factoren. Ritax B wordt ook afgenomen in de volgende situaties: (i) de totaalscore DRP Ritax A is ‘midden’ en op minimaal één of meer domeinen is de score ‘hoog’ en/of (ii) de totaalscore DRP Ritax A is ‘hoog’ en/of (iii) bij recidive als de Raad al eerder een Ritax B heeft afgenomen.³⁸ Volgens het Protocol Strafzaken vindt in ieder geval afname van Ritax B plaats, wanneer er zoveel zorgen zijn over de jongere dat de Raad een gedragsinterventie of een vorm van jeugdreclassering als advies overweegt.

Voorlopige hechtenis

Wanneer het Openbaar Ministerie de minderjarige langer in voorarrest wil houden dan dient dit voor afloop van de in verzekeringstelling aan de rechter-commissaris (RC) te worden verzocht. De RC kan het voorarrest voor ten hoogste veertien dagen verlengen (de ‘inbewaringstelling’).³⁹ Daarna beslist de rechtbank, wederom op verzoek van het Openbaar Ministerie, over de duur van het voorarrest, waarbij iedere 90 dagen toetsing dient plaats te vinden.⁴⁰ In de praktijk toetsen rechtbanken in jeugdstrafzaken vaker, namelijk iedere 30 dagen. In het jeugdstrafrecht zijn initiatieven ontplooid om te voorkomen dat minderjarigen langere tijd in de politiecel of in een justitiële jeugdinrichting verblijven. Zo kunnen zij het voorarrest ook thuis doorbrengen, waarbij de woning als gevangenislocatie wordt aangewezen, of kunnen zij in een kleinschalige detentievoorziening voor jeugd worden geplaatst.⁴¹ Het uitgangspunt in Nederland is dat minderjarigen worden vrijgelaten met voorwaarden die het gedrag van de jeugdige betreffen, zoals meewerken aan hulpverlening, een meldplicht, contactverbod, gebiedsverbod, middelenverbod, het volgen van onderwijs en het vinden en behouden van een dagbesteding.⁴²

De Raad adviseert telkens over de mogelijkheden tot schorsing waarbij ook de jeugdreclassering wordt betrokken. In geval van voorgeleiding/inbewaringstelling zorgt de Raad ervoor dat de officier van justitie respectievelijk de rechter-commissaris over het rapport (Ritax A) beschikt voordat de minderjarige aan hem wordt voorgeleid. Wanneer de minderjarige na voorgeleiding in bewaring wordt gesteld, draagt de Raad volgens het Protocol Strafzaken zorg voor de volledige afname van Ritax B. Voor de eerste raadkamerzitting (gevangenhouding) moet de Raad die afname hebben verricht. De Raad bezoekt de minderjarige in dit kader in de jeugdinrichting. Met behulp van Ritax B wordt de informatie uit Ritax A aangevuld met een meer diepgaande inventarisatie van alle dynamische risicofactoren en beschermende factoren. Hierdoor geeft Ritax B een meer omvattend beeld van de mate waarin verschillende factoren van invloed zijn op mogelijke recidive. Deze informatie is onder meer nodig voor:

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Artikel 63 en 64 Sv.

⁴⁰ Artikel 65 en 66 Sv.

⁴¹ Artikel 493 lid 3 Sv.

⁴² Artikel 493 lid 1 Sv. Artikel 2.6 Besluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen.

- een eventuele advisering van of indicatiestelling voor een of meer gedragsinterventies of een vorm van toezicht en begeleiding;
- het overwegen van een aanvullend onderzoek door een gedragsdeskundige van de Raad ten behoeve van een eventueel advies gedragsbeïnvloedende maatregel (na indicatie-overleg met het NIFP)
- het overwegen van een aanvullend onderzoek door het NIFP.⁴³

Afdoening van de zaak

Halt

In artikel 1 van het Besluit aanwijzing Halt-feiten⁴⁴ staan de strafbare feiten opgesomd waarvoor kan worden doorverwezen naar Halt.⁴⁵ In de OM-Richtlijn jeugd staat verder nog dat de hulpofficier van justitie de jeugdige naar Halt kan verwijzen

- die voor de eerste maal voor een strafbaar feit (misdrijf) wordt geregistreerd
- die omtrent het plegen van het strafbare feit een volledige bekentenis heeft afgelegd,
- waarbij duidelijk bewijs aanwezig is voor het aandeel in het strafbare feit, zoals bij betrapting op heterdaad en geen twijfel omtrent medeplegen.⁴⁶

In de OM-Richtlijn jeugd staat verder dat alle overige misdrijven worden voorgelegd via ZSM aan de officier van justitie voor toestemming voor verwijzing naar Halt. Nu in de praktijk alle jeugd-misdrijfzaken bij ZSM worden aangemeld, zal bij ZSM over het algemeen altijd de beslissing tot verwijzing naar Halt worden genomen, aldus de OM-Richtlijn Jeugd. Bij ZSM kan de Raad informatie verstrekken over de achtergrond van een jongere en een advies geven.

In geval van recidive geldt de recidiveregeling, oftewel de officier van justitie moet toestemming verlenen voor een Halt-afdoening na een eerdere Halt-afdoening of proces-verbaal voor een misdrijf.⁴⁷ Halt controleert of de jeugdige al eerder heeft deelgenomen aan de Halt-afdoening. Er kan maximaal drie keer naar Halt worden verwezen, ongeacht de combinatie misdrijven/overtredingen.

De OM-Richtlijn jeugd vermeldt verder dat de politie (of een andere opsporingsambtenaar) aan de jeugdige het voorstel doet om aan Halt deel te nemen. De advocaat van de jeugdige wordt hiervan eveneens op de hoogte gesteld.⁴⁸ De jeugdige is niet verplicht het voorstel tot een Halt-afdoening te accepteren. De mogelijke gevolgen van het niet accepteren van de afdoening via Halt wordt aan de jeugdige uitgelegd. Voor jeugdigen onder de 16 jaar geldt dat ouders eveneens moeten instemmen.

Halt stelt de politie in kennis omtrent de afloop van de Halt-afdoening. Wanneer een jeugdige naar behoren heeft deelgenomen aan een Halt-afdoening, wordt er geen proces-verbaal toegezonden aan de officier van justitie maar krijgen de jeugdige, diens wettelijk vertegenwoordiger en de officier van justitie een schriftelijk afloopbericht van Halt.

In het geval dat de jeugdige niet naar behoren heeft deelgenomen aan een Halt-afdoening, stelt Halt de jeugdige, diens wettelijk vertegenwoordiger en de opsporingsambtenaar hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis. De opsporingsambtenaar maakt het proces-verbaal op en zendt het opgemaakte proces-verbaal toe aan de officier van justitie (negatieve Halt-terugkoppeling). Van niet-behoorlijke deelname is in elk geval sprake indien de jeugdige, ondanks een schriftelijke waarschuwing van Halt, niet voldoet aan de in het kader van de Halt-afdoening met hem gemaakte afspraken. De officier van justitie maakt melding aan de Raad dat het om een negatieve terugmelding van een Halt-afdoening gaat.

⁴³ Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

⁴⁴ Te raadplegen via <https://wetten.overheid.nl/BWBR0007217/2010-10-01/#Artikel1>

⁴⁵ Voor overtredingen kan eveneens een afdoening via Halt plaatsvinden, zie 4.2 OM-Richtlijn jeugd.

⁴⁶ OM-Richtlijn jeugd onder 4.2.

⁴⁷ Voor overtredingen en/of lichtere vuurwerkdelicten kan de politie of bijzondere opsporingsambtenaar, zonder voorafgaande toestemming van de officier van justitie, maximaal twee keer naar Halt verwijzen.

⁴⁸ Overigens kan dit ook voorafgaand aan het verhoor.

Transactie OM (TOM)

Indien de officier van justitie voor een begaan misdrijf een transactie wil aanbieden worden de verdachte en de ouders uitgenodigd voor een zogenoemde TOM-zitting. In de OM-Richtlijn jeugd staat dat op de TOM-zitting het delict en de persoonlijke omstandigheden worden besproken. Er wordt een aanbod gedaan, waarbij voorwaarden kunnen worden gesteld bestaande uit het verrichten van een taakstraf, het betalen van eventuele schade of het voldoen aan andere voorwaarden. Door de officier van justitie kan jeugdreclasseringstoezicht voor de duur van zes maanden worden opgelegd.⁴⁹

Rechtbank

Wanneer de officier van justitie besluit de minderjarige te dagvaarden⁵⁰ dan gaat de zaak naar rechtbank. Bij minder complexe zaken en/of zaken waarin naar verwachting geen jeugddetentie van meer dan zes maanden wordt opgelegd, zal de kinderrechter de zaak enkelvoudig afdoen. In meer complexe of ernstige zaken, waarbij een jeugddetentie van zes maanden of meer dan wel de PIJ-maatregel kan volgen, zal de meervoudige (jeugd)kamer de zaak behandelen. Deze kamer bestaat uit drie rechters, waarvan in elk geval twee rechters bijzondere expertise op het gebied van het jeugdrecht hebben.⁵¹

De kinderrechter/de rechtbank maakt bij de sanctiebepaling gebruik van de informatie die tijdens het proces en de zitting is verzameld, zoals de verklaringen van de minderjarige, andere betrokkenen en professionals waaronder ook de rapportages van de Raad, het NIFP en de jeugdreclassering.

Wanneer een zaak door de kinderrechter of door de rechtbank wordt afgedaan, kan gebruik worden gemaakt van de 'Oriëntatiepunten straftoemeting jeugd'.⁵² De oriëntatiepunten zijn niet-bindende richtlijnen voor de meest voorkomende misdrijven. Het is een vertrekpunt van denken ten behoeve van beslissingen over de strafmodaliteit en strafmaat. Afwijken is dus mogelijk, op grond van bijvoorbeeld leeftijd, kwetsbaarheid of andere factoren. De Oriëntatiepunten zijn opgesteld teneinde rechtsgelijkheid en rechtseenheid zo goed mogelijk te borgen.

Zijn er coördinatieprotocollen (aangezien individuele beoordelingsprocedures doorgaans afhankelijk zijn van verschillende instanties die samenwerken om de individuele beoordeling uit te voeren, daaraan bij te dragen, deze te gebruiken en op te volgen)?

Er zijn coördinatieprotocollen die de samenwerking van verschillende instanties in het proces van individuele beoordeling van minderjarige verdachten waarborgen. Deze protocollen zijn essentieel voor een effectieve multidisciplinaire aanpak.

Raad voor de Kinderbescherming

De Raad fungeert als casemanager en is tijdens de strafprocedure verantwoordelijk voor het onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden van het kind. De Raad leidt de individuele beoordeling, bewaakt het overzicht en combineert informatie van alle betrokken partijen gedurende alle fasen van de strafprocedure.

Als de rechter-commissaris bij voorgeleiding de inbewaringstelling van de minderjarige beveelt, schakelt de Raad zo spoedig mogelijk de gecertificeerde instelling voor jeugdreclassering in voor begeleiding van de minderjarige.⁵³

Volgens vaste landelijke ketenafspraken bezoekt de Raad binnen twee weken na de voorgeleiding de minderjarige in de jeugdinrichting om de jeugdinrichting respectievelijk de jeugdreclasserder

49 OM-Richtlijn jeugd, par. 5.

50 Zie OM-Richtlijn jeugd, par. 8; bij meer-/veerplegers en bij zwaardere/ernstige delicten.

51 Art. 495 Sv. Zie ook Professionele Standaarden Strafrecht, onder 2.3: <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/professionele-standaarden-strafrecht.pdf>

52 <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Oriëntatiepunten-en-afspraken-LOVS.pdf>

53 Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

in staat te stellen gebruik te maken van onderzoeksbevindingen van de Raad. Om diezelfde reden draagt de Raad ook in geval van schorsing van de voorlopige hechtenis, binnen twee weken zorg voor volledige afname van Ritax B.⁵⁴ Daarnaast geldt als afspraak in de keten dat een gecertificeerde instelling een Ritax B ontvangt vóór deze wordt ingeschakeld, d.w.z.: a. bij iedere vorm van toezicht en begeleiding van jeugdreclassering in opdracht van de Raad waaronder in ieder geval die begeleiding tot aan de zitting; b. wanneer de Raad bij de voorgeleiding of in zijn strafadvies het opleggen van toezicht en begeleiding van jeugdreclassering adviseert.⁵⁵ Voor de groep 16- tot 23-jarigen is een samenwerkingsconvenant gesloten tussen de Raad en de drie reclasseringsorganisaties (3RO). Hierin zijn afspraken opgenomen over wie bij welke pleegleeftijd adviseert en wat te doen bij samenloop van zaken. Ingeval van een melding ivs onderneemt de Raad in beginsel altijd zélf actie, ook als de in verzekering gestelde minderjarige al in begeleiding is bij een reclasserder. In dat geval benadert de Raad deze reclasserder als informant.⁵⁶

Arrondissementaal platform jeugdcriminaliteit (APJ)

In elk van de arrondissementen fungeert een Arrondissementaal platform jeugdcriminaliteit (APJ), waarin minimaal zitting hebben het OM (jeugdofficier, voorzitter), de politie (jeugdportefeuillehouder), de Raad (teamleider of vestigingsmanager), de jeugdreclassering, Halt (regio- of teammanager). Veelal is ook het NIFP, de volwassenreclassering, de in de regio gelegen justitiële jeugdinstelling en een afvaardiging van gemeenten vertegenwoordigd. De kinderrechter is bij het Platform aangesloten als toehoorder. Doel van het platform is de afstemming te verbeteren rond de aanpak van de jeugdcriminaliteit tussen de justitiepartners. De APJ's zijn bij uitstek geschikt om landelijk beleid ingang te doen vinden op arrondissementaal niveau en om lokaal de ketensamenwerking te versterken. Dit impliceert een hoge mate van informatie-uitwisseling en het maken van werkafspraken.⁵⁷

ZSM

ZSM functioneert als een multidisciplinair afstemmingsoverleg waarbij de politie, het Openbaar Ministerie, de Raad, (jeugd)reclassering en Slachtofferhulp Nederland betrokken zijn. Dit overleg biedt een coördinatieplatform om snel beslissingen te nemen over het vervolg van een zaak.

Justitieel casuoverleg (JCO)

Volgens de OM-Richtlijn jeugd worden de zaken van jeugdigen (12 tot 18 jaar) waarin tijdens de ZSM-behandeling binnen 7 dagen geen afdoeningsbeslissing of beslissing over vervolgstappen kan worden genomen, ingepland op een later moment teneinde met de betrokken ketenpartners te beslissen over de afdoening. Dit heet het justitieel casuoverleg (JCO). Hier bespreken ketenpartners de voortgang en vervolgstappen voor jeugdigen met een complexe hulpvraag. Het JCO fungeert als een forum om gezamenlijke beslissingen te nemen en een gecoördineerde aanpak te waarborgen.

Protocol afstemmingsoverleg ZSM en JCO+

In de OM-Richtlijn jeugd wordt dit Protocol vermeld, inhoudende dat de informatie die in het afstemmingsoverleg ZSM of het JCO+ wordt ingebracht kan bestaan uit:

- politie: het proces-verbaal verhoor minderjarigen en informatie uit politiesystemen (weergave van landelijke politiecontacten, deelname aan overlast gevende of criminele groepen en meldingen van huiselijk geweld);
- Raad: uitkomst van het Preselect van het LIJ, informatie uit de dossiers van de Raad, zoals eerdere bemoeienis met het gezin, rapportages straf/civiel, beschermingsmaatregelen, informatie casusregie;
- OM: strafvorderlijke gegevens;
- Gecertificeerde instellingen (als bedoeld in hoofdstuk 3 van de Jeugdwet) (eventueel bij JCO+): informatie vanuit de begeleiding door jeugdreclasserder/-beschermer;
- Reclassering ten aanzien van jongvolwassene (ZSM): informatie uit vroeghulp en eventueel uitkomst uit de Quickscan.

54 Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

55 Ibid.

56 Ibid.

57 OM-Richtlijn jeugd.

Het Openbaar Ministerie neemt op basis van deze informatie een beslissing over de vervolging. Bij de uiteindelijke afdoening en een eventuele op de persoon gerichte interventie worden het advies van de Raad en overige rapportages betrokken.

Veiligheidshuis

In de OM-Richtlijn jeugd staat beschreven dat zaken waarbij sprake is van complexe en gebiedsgebonden problematiek en/of een persoonsgebonden aanpak in combinatie met keten overstijgende problematiek, worden aangeboden aan het Veiligheidshuis. Daar worden naast de zsm-partners andere voor de casus relevante partners betrokken bij het bepalen van een plan van aanpak. Te denken valt hierbij aan de gemeente, school, woningbouwvereniging, jeugd- en gezinsbeschermer.

Indicatieoverleg

De Raad kan op basis van de uitkomsten van het LIJ adviseren over de vraag of een persoonlijkheidsonderzoek gewenst is, waar en hoe dat eventueel het beste uitgevoerd kan worden en welke onderzoeksvragen dan van belang kunnen zijn. Als een observatieplaatsing dan wel een gedragsbeïnvloedende maatregel wordt overwogen, is de Raad verplicht om hierover een indicatieoverleg te voeren met het NIFP. Ingeval geen advies gegeven kán worden onthoudt de Raad zich van advies.⁵⁸

Screenings- en selectiviteitskader

In het kader van de coördinatie tussen diverse instanties wordt ook het screenings- en selectiviteitskader genoemd.⁵⁹ De politie en het Openbaar Ministerie worden geconfronteerd met een veelheid aan strafbare feiten. Tegelijkertijd is sprake van een beperkt beschikbare opsporingscapaciteit. Politie en Openbaar Ministerie dienen steeds af te wegen of in een zaak tot opsporing wordt overgegaan en, zo ja, met welke inzet. Het screenings- en selectiviteitskader misdrijven is een nadere uitwerking van het in de Aanwijzing voor de opsporing op hoofdlijnen gegeven afwegingskader. Het geeft handvatten voor de politie en het Openbaar Ministerie om de juiste keuzes te maken in de aanpak van misdrijven. Uit het kader kan worden afgeleid dat de politie periodiek met het Openbaar Ministerie overlegt indien het gaat om een zaak met een minderjarige verdachte die langer dan dertig dagen in onderzoek is (zie 4.2 van het kader).

Zijn er tools en good practices (zoals casemanagementtools of checklists)?

In Nederland zijn er *tools* en *good practices* voor de individuele beoordeling van minderjarige verdachten. Met name het LIJ en het PO worden gehanteerd.

Het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ)

Het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) wordt door alle professionals in de jeugdstrafrechtketen gebruikt (zie afbeelding hieronder) en is ontwikkeld om de informatie-overdracht in de jeugdstrafrechtketen te ondersteunen. Jeugdigen kunnen op deze manier naar passende interventies worden toegeleid.⁶⁰ Samengevat draagt het LIJ bij aan een efficiëntere en zorgvuldiger afhandeling van jeugdstrafzaken door een georganiseerde en gestandaardiseerde aanpak van informatieverzameling en communicatie tussen de betrokken organisaties.

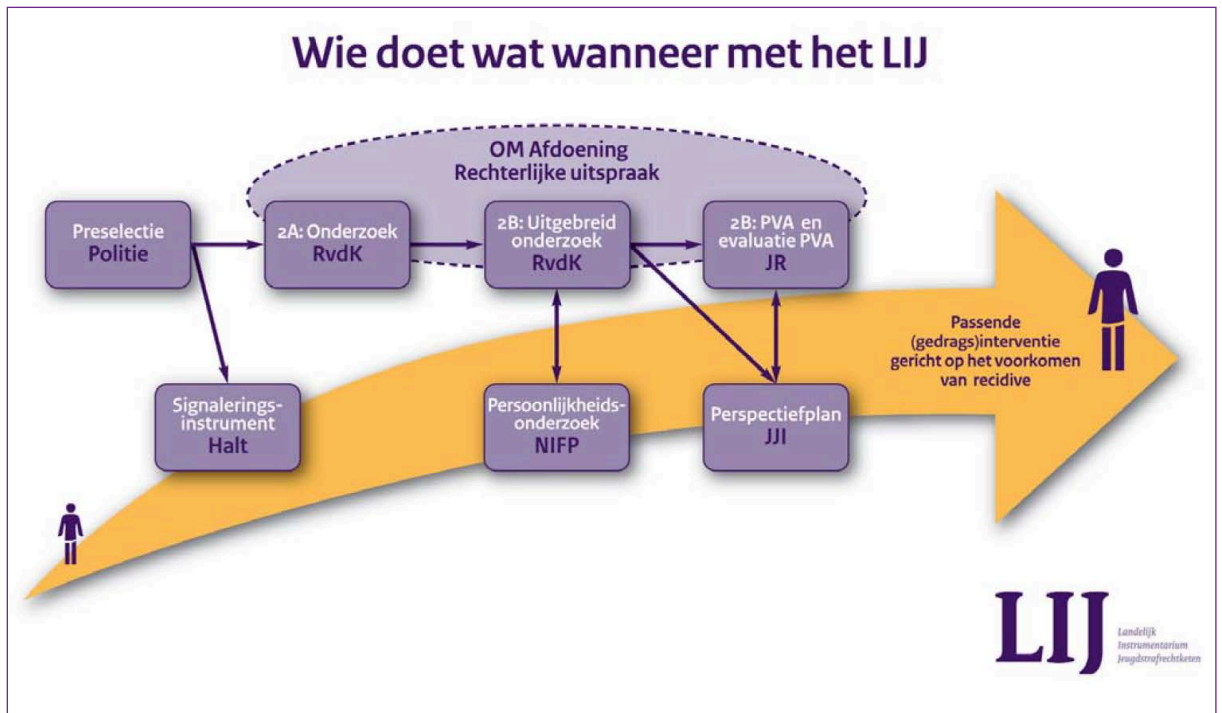
De items in het instrument zijn onderverdeeld in tien domeinen, waaronder gezin, school, middelengebruik en geestelijke gezondheid. Aanvullend wordt informatie verzameld aan de hand van de delictbespreking. Daarnaast wordt in kaart gebracht of er sprake is van lopende hulpverlening en wordt een inschatting gemaakt van de responsiviteit (leerstijl, motivatie van de jeugdige en zijn (on-) mogelijkheden om aan een gedragsinterventie deel te nemen). De items worden door de raadsonderzoeker ingevuld en gescoord op basis van dossierinformatie,

⁵⁸ Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming.

⁵⁹ <https://www.om.nl/documenten/publicaties/2022/06/20/screenings--en-selectiviteitskader>

⁶⁰ Buysse en Petersen, 'Vernieuwde risicotaxatie Ritax 2.0', Den Haag: WODC, 2023, p. 20.

interviewinformatie en observaties (vgl. artikel 494a lid 4 Sv).⁶¹ Tijdens de strafprocedure kan dit worden bijgewerkt door de Raad. De jeugdreclassering gebruikt het LIJ (in het kader van het Plan van Aanpak) en de behandelaren van de jeugdinstelling waar het kind in voorarrest verblijft gebruikt het in het kader van het perspectiefplan. Het rekenmodel achter de recidivecijfers is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar invloed factoren bij minderjarigen op recidive.⁶²

Afbeelding: Wie doet wat wanneer met het LIJ (bron: factsheet LIJ, Wegwijzer Jeugd en Veiligheid).

Het LIJ is gebaseerd op de principes van het Risk-Needs-Responsivity (RNR)-model.⁶³ Drie beginselen zijn leidend volgens dit model: (i) het risicobeginsel; de intensiteit van interventies moet passen bij het recidiverisico, (ii) het behoeftebeginsel; de interventie moet zich richten op de criminogene behoeften van de jongere⁶⁴ en (iii) het responsiviteitsbeginsel; de interventie moet ook passen bij de motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden van een jeugdige.⁶⁵

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

1. Korte instrumenten in het begin: In het begin van de keten worden korte, relatief eenvoudige instrumenten gebruikt om informatie over de jeugdige verdachte te verzamelen. Dit kan bijvoorbeeld een kort onderzoek of een eerste beoordeling zijn.
2. Complexere instrumenten later: Naarmate de jeugdige verder in de jeugdstrafrechtketen komt, worden de instrumenten voor informatieverzameling complexer en diepgaander. Dit kan

⁶¹ Protocol Strafzaken, Raad voor de Kinderbescherming. En <https://algoritmes.overheid.nl/nl/algoritme/risico-taxatie-instrument-jeugdstrafrecht-ritax-raad-voor-de-kinderbescherming/1599661#verantwoordGebruik>

⁶² <https://algoritmes.overheid.nl/nl/algoritme/risico-taxatie-instrument-jeugdstrafrecht-ritax-raad-voor-de-kinderbescherming/1599661#werking>. Bij de Ritax worden alle vragen ingevuld door een bolletje aan te klikken. Bij alle antwoorden horen punten. De Ritax telt alle punten bij elkaar op. Deze punten worden toegewezen aan risicogroepen. De antwoordcategorieën van de meeste vragen hebben een schaal die loopt van geen risico tot en met veel risico. De keuze voor de puntentelling is wetenschappelijk onderbouwd. Met uitgebreide analyses is bepaald wanneer de jongere per onderwerp in heel laag/laag/midden/hooch/heel hoog risico of bescherming valt. De uitkomst wordt zichtbaar gemaakt in een schema waarbij de risicofactoren en beschermende factoren met rood en groen worden weergegeven per onderwerp. De Ritax kijkt met de beschermende- en risicofactoren van de jongere welke straf het beste zou passen, bijvoorbeeld een leerstraf of begeleiding door de jeugdreclassering. De onderzoeker van de RvdK beslist welke straf uiteindelijk wordt geadviseerd.

⁶³ Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). Rehabilitating criminal justice policy and practice. *Psychology, Public Policy, and Law*, 16(1), 39-55. <https://doi.org/10.1037/a0018362>.

⁶⁴ Criminogene behoeften zijn veranderbare (dynamische) risicofactoren die direct samenhangen met recidive. Door een interventie op deze risicofactoren te richten neemt het risico op recidive af.

⁶⁵ Buysse en Petersen, 'Vernieuwde risicotaxatie Ritax 2.0', Den Haag: WODC, 2023, p. 20.

bijvoorbeeld een uitgebreider psychologisch onderzoek of een sociaal-psychiatrische beoordeling zijn.

3. Eenduidige terminologie: De ketenpartners (zoals politie, jeugdzorg, en de rechtspraak) gebruiken dezelfde terminologie en termen. Dit zorgt ervoor dat er geen misverstanden ontstaan bij de informatie-uitwisseling tussen de verschillende partners in de keten, wat de communicatie vergemakkelijkt.
4. Gestructureerde informatieverzameling: Alle ketenpartners verzamelen informatie op een gestructureerde wijze, zodat ze consistentie behouden in de gegevens die ze delen en gebruiken. Dit helpt om een duidelijk beeld van de jeugdige verdachte op te bouwen en voorkomt dat ouders of jeugdigen herhaaldelijk dezelfde vragen moeten beantwoorden.
5. Informatieverzameling gebeurt zo summier als mogelijk en zo uitgebreid als nodig d.w.z. dat naarmate meer risico wordt geconstateerd, meer informatie over de jongere en zijn omgeving gewenst is.⁶⁶

De Ritax A is een instrument dat wordt gebruikt om de criminogene risicofactoren te identificeren die samenhangen met de kans op recidive, oftewel het Dynamisch Risicoprofiel van een jongere. Het richt zich op zowel de dynamische risicofactoren (zoals gedrag, relaties en omstandigheden) als beschermende factoren die de kans op recidive kunnen beïnvloeden. Dit wordt gedaan door informatie te verzamelen via verschillende bronnen:

1. Dossierinformatie: De raadsonderzoekers bekijken eerder verzamelde gegevens, zoals eerdere contacten met politie en justitie.
2. Gesprekken: De jongere, en vaak ook de ouders en school, worden geïnterviewd om inzicht te krijgen in de huidige situatie van de jeugdige, bijvoorbeeld hun gezinssituatie, dagbesteding en sociale omgeving.
3. Andere informanten: Indien nodig worden andere relevante informanten geraadpleegd om een completer beeld te krijgen van de dynamische risicofactoren en beschermende factoren.
4. Indicatoren voor zorg: Naast risicofactoren worden ook zorgbehoeften in kaart gebracht, om te zien of er ondersteuning nodig is.⁶⁷

De uitkomst van de Ritax A is het Dynamisch Risico Profiel (DRP), dat een overzicht geeft van de dynamische risicofactoren die invloed hebben op de kans op recidive bij een jeugdige. Het DRP wordt opgebouwd door per domein (bijvoorbeeld gezinssituatie, dagbesteding, sociaal netwerk) een score te berekenen die de ernst van de risicofactoren binnen dat domein uitdrukt. Deze score helpt de raadsonderzoekers de mate van risico in kaart te brengen, en daarmee ook de kans dat de jeugdige in de toekomst opnieuw strafbaar gedrag vertoont.⁶⁸

Als er geen (signalen van) dynamische risicofactoren worden gevonden, is er geen aanleiding om een Ritax B af te nemen of om gedragsinterventies voor te stellen. Dit betekent dat de situatie van de jeugdige op dat moment niet wijst op een hoog risico op recidive en er geen intensievere maatregelen nodig zijn.⁶⁹

Daarnaast richt de Ritax A zich ook op zorgsignalen, zoals aanwijzingen voor psychische problemen. Om deze in kaart te brengen, worden er aanvullende screenings afgenomen, zoals de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) of het Screeningsinstrument Psychische Stoornissen (spsy). Deze instrumenten helpen om te beoordelen of er sprake is van psychische aandoeningen die mogelijk aandacht en zorg vereisen.⁷⁰

De Ritax A-ivs is een verkorte versie van de Ritax A, specifiek ontworpen voor situaties waarin snel een beoordeling moet worden gemaakt, bijvoorbeeld in het kader van vroeghulp bij de voorlopige hechtenis (ivs). Vanwege de beperkte tijd is de Ritax A-ivs beknopter, met minder vragen dan de reguliere Ritax A. Het doel van de Ritax A-ivs is vooral zorgsignalering en het geven van advies aan

⁶⁶ Ibid. p. 20-21.

⁶⁷ Ibid, p. 25-26.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

de rechter-commissaris (RC) over de mogelijke schorsing van de voorlopige hechtenis en eventuele voorwaarden voor de jongere. Omdat het een voorlopige beoordeling is, worden de uitkomsten later in het onderzoeksproces verder aangevuld door de raadsonderzoeker. In de Ritax A-IVS wordt nog geen Dynamisch Risico Profiel (DRP) berekend; dit gebeurt pas wanneer de situatie verdere verdieping vraagt, bijvoorbeeld door het invullen van een volledige Ritax A of B.⁷¹

De Ritax B is een meer gedetailleerde versie van de Ritax A en breidt deze uit met een diepgaandere inventarisatie van de dynamische risico- en beschermende factoren. Alle items van de Ritax A zijn onderdeel van de Ritax B, maar deze laatste biedt een meer uitgebreide analyse. Na het invullen van de Ritax B wordt het Dynamisch Risico Profiel (DRP) geautomatiseerd berekend, wat helpt bij het bepalen van welke gedragsinterventies mogelijk geschikt zijn om het risico op recidive te verlagen. De Raad beoordeelt vervolgens of deze interventies passend zijn, met inachtneming van factoren zoals responsiviteit (hoe goed de jeugdige zal reageren op interventies) en contra-indicaties (omstandigheden die interventies ongeschikt maken). De Raad gebruikt de uitkomsten van de Ritax B ook voor het formuleren van een strafadvies. Daarnaast brengt de Ritax B ook zorgsignalen in kaart, zoals psychosociale of psychische problemen. Deze problemen zijn mogelijk niet direct gerelateerd aan delictgedrag of de kans op recidive, maar kunnen wel wijzen op behoeften aan behandeling of bescherming voor de jeugdige.⁷²

De jeugdreclassering gebruikt de Ritax B (ingevuld door de Raad) voor het opstellen van een Plan van Aanpak voor de jeugdige. Dit proces omvat de actualisatie van de gegevens die de Raad heeft verzameld tijdens het onderzoek. De jeugdreclassering controleert of de informatie die in de Ritax B staat, klopt met de informatie die zij zelf over de jeugdige en diens achtergrond hebben.

De stappen voor actualisatie zijn als volgt:

1. Check van gegevens: De jeugdreclassering doorloopt alle items en open tekstvelden in de Ritax B en past de scores aan waar nodig op basis van nieuwe informatie uit contacten met de jeugdige en diens netwerk.
2. Toevoegen van nieuwe informatie: Als er nieuwe feiten of ontwikkelingen zijn, voegt de jeugdreclassering deze toe in de tekstvakken die speciaal voor hun gebruik zijn.
3. Onvolledige informatie: Als na de check blijkt dat er nog veel ontbreekt, wordt dit als “onbekend” gescoord. Dit kan een reden zijn om aanvullende informatie in te winnen.
4. Geen volledig interview: De actualisatie vraagt niet om een volledig nieuw interview met de jeugdige of diens ouders, maar is meer een beoordeling van de bestaande informatie.
5. Herafname van Ritax B: Een herafname van de Ritax B gebeurt voor de tussenevaluatie (na zes maanden) en eindevaluatie (na een jaar jeugdreclassering). Deze herafname helpt om het plan van aanpak te evalueren en bij te stellen waar nodig.

De Ritax B is het enige instrument dat door de jeugdreclassering wordt gebruikt in dit proces. De Ritax A wordt niet gebruikt voor jeugdreclassering, noch wordt deze vrijgegeven in het landelijke systeem. Na de actualisatie of herafname van de Ritax B geeft de jeugdreclassering de Ritax vrij voor de Raad in het LIJ, zodat de Raad op de hoogte is van de laatste gegevens. In het geval van jeugdigen die uit een jeugdinrichting vertrekken, wordt de Ritax B geactualiseerd op basis van informatie uit bijvoorbeeld perspectiefplanbesprekingen, zodat ook deze jongeren adequaat kunnen worden begeleid door de jeugdreclassering.⁷³

Pro Justitia rapportage

Via het NIFP kan een Pro Justitia rapportage worden opgemaakt door daartoe opgeleide rapporteurs, zoals een psychiater, klinisch of GZ-psycholoog. Het wordt ook wel een persoonlijkheidsonderzoek genoemd. In jeugdstrafzaken maken de rapporteurs gebruik van informatie uit het LIJ-instrument en het rapport van de Raad en vice versa. Het persoonlijkheidsonderzoek biedt een diepgaande beoordeling van de psychische gesteldheid en persoonlijkheidskenmerken van de

---

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid, p. 27.

⁷³ Ibid, p. 27 en 28.

minderjarige verdachte en vormt een waardevolle basis voor beslissingen over passende maatregelen, zoals behandeling of begeleiding. Er zijn verschillende soorten rapportages:

- Enkel psychiatrisch of psychologisch onderzoek (monodisciplinair onderzoek): een enkelvoudig onderzoek uitgevoerd door een psychiater of psycholoog.
- Dubbel onderzoek (multidisciplinair onderzoek): onderzoek door zowel een psychiater als een psycholoog. Soms wordt het dubbel onderzoek uitgevoerd door een psychiater of psycholoog en een milieurapporteur.
- Secundair dubbel onderzoek: In gevallen waarin eerst wordt besloten tot een enkelvoudig onderzoek, maar daarna een tweede deskundige wordt aangesteld. Dit kan nodig zijn voor aanvullend diagnostisch onderzoek of om een maatregelenadvies op te stellen.
- Triple onderzoek: een strafzaak waarin een psychiater, een psycholoog en een milieurapporteur rapportages opstellen.
- Klinisch onderzoek: klinische observatie van jeugdige verdachten vindt plaats in het Forensisch Centrum Teylingereind in Sassenheim. Bij klinisch onderzoek wordt een rapport opgesteld door een psychiater, een psycholoog en een omgevingsonderzoeker. De beslissing tot klinische observatie kan alleen door een rechter worden genomen.⁷⁴

Zijn er gekwalificeerde professionals betrokken (opleiding)?

Ingevolge artikel 20 van de EU-Richtlijn 2016/800 is specifieke opleiding vereist om te kunnen werken in de jeugdstrafrechtketen. In Nederland zijn er gespecialiseerde instanties zoals Bureau Halt, de Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering en justitiële jeugdinrichtingen (JJI). Voor politie, Openbaar Ministerie en de rechtspraak gelden er speciale vereisten voor scholing en specialisatie in het jeugd(straf)recht. Voor advocaten gelden aparte voorwaarden voor het verlenen van rechtsbijstand in jeugdstrafzaken. Het zogenoemde ‘jeugdspecialisme’ staat vanwege verschillende redenen wel onder druk bij diverse instanties, volgens de Inspectie Justitie en Veiligheid.⁷⁵

Politie: verbalisanten die minderjarigen verhoren worden in beginsel hiertoe opgeleid via de politieacademie. Er zijn diverse opleidingen en specialismen, bijvoorbeeld de opleiding ‘jeugd’, ‘verhoren van kwetsbare verdachten’ of de opleiding tot zedenrechercheur. Politiefunctionarissen die betrokken zijn bij jeugdzaken, krijgen regelmatig aanvullende trainingen om jeugdigen adequaat te benaderen en kindgericht te werken.

Jeugdrechtadvocaat: Advocaten moeten, om zich in te kunnen schrijven als jeugdrechtadvocaat bij de Raad voor Rechtsbijstand, beschikken over minimaal drie jaar relevante beroepservaring (in beginsel drie jaar werkervaring als beëdigd advocaat) en ofwel de beroepsopleiding advocatuur oude stijl van de Orde, ofwel leerjaar 1 van de Beroepsopleiding Advocaten nieuwe stijl van de Orde, met minor of major strafrecht met goed gevolg te hebben afgerond. Daarnaast dienen zij in de drie jaar voorafgaand aan het verzoek tot registratie minimaal acht opleidingspunten op het terrein van het jeugdstrafrecht en minimaal vier opleidingspunten op het terrein van het civiele jeugdrecht hebben behaald. Ook moeten zij een aantal zaken meelopen met een ervaren advocaat. Vervolgens moeten zij ieder jaar cursussen volgen in het kader van de permanente opleiding om de registratie te behouden.

Raad voor de Kinderbescherming: De Raadsonderzoekers hebben een pedagogische opleiding genoten, zijn SKJ- of BIG-geregistreerd. De Raad heeft een kwaliteitskader waarin de taken en professionele standaarden zijn vastgelegd.⁷⁶ Het beschrijft de taken van de Raad, van bescherming van kinderen tot advisering in juridische procedures. Het legt de juridische en pedagogische grondslagen van hun werk uit, evenals de gehanteerde rechtsbeginselen en kwaliteitswaarborgen. Verder specificeert het kwaliteitskader wat cliënten van de Raad kunnen verwachten, met betrekking tot procedures, informatiedeling en privacy. Tot slot worden huisregels omtrent

⁷⁴ <https://www.nifp.nl/onderwerpen/rapportagevarianten>

⁷⁵ Inspectie Justitie en Veiligheid, Pedagogisch uitgangspunt onder druk, Den Haag, 2024, p. 6.

⁷⁶ <https://www.kinderbescherming.nl/documenten/publicaties/2024/12/16/kwaliteitskader>

veiligheid en respectvol gedrag beschreven. Medewerkers van de Raad zijn opgeleid in risicotaxatie en het gebruik van het LIJ-instrument.

Bureau Halt: Bij Bureau Halt zijn de jeugdwerkers interventie SKJ-geregistreerde professionals met een relevante HBO-opleiding. Halt heeft een eigen Halt academie waar medewerkers verder worden opgeleid en zich kunnen specialiseren.

Officier van Justitie: Officieren van justitie worden apart opgeleid om jeugdstrafzaken te kunnen behandelen. Bij het studiecentrum rechtspleging volgen zij een opleiding en verdiepingscursussen hiertoe. Zij gebruiken in jeugdstrafzaken het advies van de Raad, jeugdreclassering en kunnen daarnaast aanvullende expertise inroepen van forensische psychologen en psychiaters via een Pro Justitia-rapportage.

Kinderrechter: Rechters worden apart opgeleid tot kinderrechters, zowel in theorie (via het volgen van cursussen bij het studiecentrum rechtspleging) als in de praktijk. Zo bouwen zij specialistische kennis en vaardigheden op. Zij gebruiken in jeugdstrafzaken het advies van de Raad, jeugdreclassering en kunnen daarnaast aanvullende expertise inroepen van forensische psychologen en psychiaters via een Pro Justitia-rapportage.

Jeugdreclassering: De medewerkers van de jeugdreclassering hebben een pedagogische opleiding genoten, zijn SKJ- of BIG-geregistreerd en werken volgens de landelijke methodiek 'Jeugdreclassering in verbinding' dat is gebaseerd op het Good Lives Model. Daarnaast kunnen zij verdiepende trainingen volgen. Zij werken ook met het LIJ en krijgen training in risicotaxatie en begeleiding van jeugdige verdachten.

Forensisch rapporteur: Forensische rapporteurs, zoals psychiaters en GZ-psychologen, zijn gekwalificeerd om Pro Justitia-rapporten op te stellen. Hiertoe volgen zij een aparte opleiding met een theoretisch deel en een praktijkgedeelte.⁷⁷

Medewerkers Justitiële Jeugdinstellingen: Binnen de jeugdinrichtingen zijn diverse functies te bekleden, bijvoorbeeld groepsleider of behandelaar. De opleidingsachtergrond verschilt per functie. In beginsel is iedere medewerker opgeleid om jeugdigen tijdens detentie te begeleiden en bij te dragen aan re-integratie. Zij volgen protocollen voor zorg, discipline en ontwikkeling van jeugdigen en updaten het LIJ-instrument met relevante observaties.

Zijn er specifieke hulpmiddelen beschikbaar (bijvoorbeeld voor speciale groepen of behoeften)?

Er zijn beoordelingen beschikbaar voor alle minderjarige verdachten, afhankelijk van de fase van de procedure en de complexiteit van de zaak of de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige. Enkele instrumenten lichten we hieronder uit.

SCIL (Screener voor intelligentie en licht verstandelijke beperking)

De SCIL is een screeningstool die speciaal is ontworpen om een mogelijke licht verstandelijke beperking (LVB) vast te stellen. Indien er sprake is van mogelijk LVb is nader diagnostisch onderzoek nodig. Het is van belang om een LVb tijdig te herkennen om de begeleiding, zorg en omgang beter aan te laten sluiten op de mogelijkheden van mensen met een LVb.⁷⁸

J-SOAP D (Juvenile Sex Offender Assessment Protocol)

De Juvenile Sex Offender Assessment Protocol Dutch versie III (J-SOAP D; Van Horn, Van Eck, Bullens & Hendriks, 2014) is de Nederlandse vertaling en bewerking van de J-SOAP II (Prentky & Righthand, 2003), een protocol om op systematische wijze het (seksuele) recidiverisico in te schatten van veroordeelde en niet-veroordeelde jongeren tussen 12 en 18 jaar die zich schuldig hebben gemaakt aan het plegen van ten minste één hands-on zedendelict.⁷⁹

⁷⁷ <https://www.nifp.nl/onderwerpen/opleiding-pro-justitia-rapporteur>

⁷⁸ <https://www.hogrefe.com/nl/shop/scil-screener-voor-intelligentie-en-licht-verstandelijke-beperking.html>

⁷⁹ <https://dfzs.nl/onderzoek/risicotaxatie-instrumenten/j-soap-d/>

SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire)

De SDQ is een korte screeningslijst die de aanwezigheid van psychosociale problemen, sterke kanten van het kind en de invloed van psychosociale problemen op het dagelijks functioneren meet. De SDQ bevat 25 items, onderverdeeld in vijf subschalen: hyperactiviteit/aandachtstekort; emotionele problemen; problemen met leeftijdsgenoten; gedragsproblemen; prosociaal gedrag. Er wordt een totale probleemscore gemeten en een score op elke subschaal. Daarnaast is er een impactschaal. Deze schaal geeft informatie over de intensiteit en duur van de waargenomen moeilijkheden, het dagelijks functioneren en de gevolgen voor de omgeving. Ook kan per versie voor een follow-up-variant worden gekozen wanneer herhaalde afname gewenst is, bijvoorbeeld na een behandeling.⁸⁰

SPsy (Screeningsinstrument psychische stoornissen)

De vragenlijst bestaat uit de SDQ en additionele vragen gericht op eetstoornissen, zelfdestructief gedrag en psychotische kenmerken. In het geval van jongeren (12-18) worden tevens vragen gesteld over alcohol- en drugsgebruik. De scores op de vragen worden bij elkaar opgeteld en als volgt gescoord: “normaal – grensgebied – abnormaal gebied”. Er wordt geen diagnose gesteld maar een indruk van hoe de jeugdige en zijn ouders het functioneren van de jeugdige beleven.

WISC (Wechsler Intelligence Scale for Children - Fifth edition)

De WISC Nederlandstalige bewerking (WISC-V NL) is een algemene intelligentietest voor kinderen en jongeren van 6 tot en met 16 jaar. De WISC-V NL moet door een diagnostisch geschoolde psycholoog of (ortho)pedagoog worden afgenomen. Bij voorkeur wordt de gehele test in één keer afgenomen. De test leidt tot drie IQ-scores en drie factorscores. De IQ-scores zijn totaal IQ, verbaal IQ en performaal IQ. De factorscores zijn verbaal begrip, perceptuele organisatie en verwerkingssnelheid.⁸¹

Is er sprake van een verantwoordingsmechanisme, monitoring en evaluatie?

Wetenschappelijk Onderzoek naar Ritax 2.0

In februari 2022 is de vernieuwde Ritax 2.0 geïntroduceerd. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft een procesevaluatie uitgevoerd om de implementatie van Ritax 2.0 te beoordelen en eventuele knelpunten te identificeren. Het onderzoek richtte zich op de ervaringen van gebruikers, zoals medewerkers van de Raad en jeugdreclasseringsmedewerkers van Gecertificeerde Instellingen (GI's). De resultaten bieden inzicht in hoe de implementatie is verlopen en welke verbeteringen mogelijk zijn.⁸²

Eén van de conclusies luidt dat de Ritax 2.0 als gebruiksvriendelijker wordt ervaren, maar dat het aantal items nog steeds als groot wordt ervaren. De onderzoekers zagen dat nog steeds in sommige zaken vooral items met betrekking tot meer statische gezinsfactoren als onbekend worden gescoord. Zij bevelen aan om te onderzoeken of er in de Ritax volstaan kan worden met dynamische risicofactoren (factoren die veranderbaar zijn met interventies). Daarnaast vragen de onderzoekers aandacht voor de betekenis van het ‘onbekend’ scoren van items voor het risico-profiel. De onderzoekers verwijzen naar het onderzoek van Van der Put (2021) waaruit blijkt dat een groter aantal items dat onbekend is gescoord samenhangt met een hoger risico. Het werd de onderzoekers niet duidelijk of een item onbekend wordt gescoord omdat de informatie niet bekend is of omdat de jongeren of ouders de informatie niet willen geven. Mogelijk is dit wel van invloed op het risicoprofiel.

Uit de onderzoeksresultaten komt verder het beeld naar voren dat niet iedereen op dezelfde manier de Ritax invult. Onderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid kan hier meer inzicht in geven. De respons was bij een dergelijk eerder onderzoek beperkt (Van der Ark et al, 2018).

80 <https://www.nji.nl/instrumenten/strengths-and-difficulties-questionnaire-sdq>

81 <https://www.nji.nl/instrumenten/wechsler-intelligence-scale-for-children-fifth-edition-nederlandstalige-bewerking-wisc>

82 Te raadplegen via <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3300>

Voorts bepleiten de onderzoekers om jeugdstrafonderzoeken en jeugdreclassering als een specialisme te zien, waardoor bij dit soort zaken betrokken professionals per definitie veel ervaring hebben met het gebruik van de Ritax. Volgens de onderzoekers is goede kennis van het RNR-model nodig voor een passend gebruik van de Ritax. De Ritax is, zo leggen zij uit, een hulpmiddel voor het in kaart brengen van de risicofactoren voor recidive en jongeren toe te leiden naar passende interventies. Zij merken op dat raadonderzoekers die vooral beschermingsonderzoek doen en jeugdbeschermers uitgaan van veiligheidsrisico's. Echter, de methodieken in de jeugdbescherming zijn meer oplossings- en gezinsgericht en gaan niet uit van RNR-principes. De onderzoekers constateren dat die professionals daarom minder gewend zijn om vanuit de RNR-principes te werken.

Tot slot geven de onderzoekers aan dat het LIJ op basis van de Ritax suggesties voor gedragsinterventies geeft. Responsiviteit, de hulpverleningscontext en eerder ingezette hulpverlening spelen daarnaast een rol bij het advies van de Raad. De aanname was dat er meer Ritax B worden afgenomen vanwege de verwachte verbetering in gebruiksvriendelijkheid. Dit klopt, maar de onderzoekers geven aan dat dit niet automatisch inhoudt dat er ook meer jongeren naar gedragsinterventies worden toegeleid. Zij plaatsen daarbij een kanttekening dat de aanpassingen van de inclusiecriteria van de gedragsinterventies, zoals die in het LIJ zijn opgenomen door de ontwikkelaars van de interventies, zijn aangeleverd, maar voor zover zij hebben kunnen vaststellen zijn die niet theoretisch onderbouwd.

Evaluatie Beleidskader Herstelrechtvoorzieningen

In 2023 is het Beleidskader geëvalueerd.⁸³ Het Beleidskader maakt onderscheid in verschillende fases van het strafproces: de onderzoeksfase van de politie (hierna: politiefase), de afdoenings- en vervolgingsfase van het OM, de berechtingsfase en de tenuitvoerleggingsfase. Het Beleidskader regelt dat bij het doorzenden van een strafzaak van de politie naar het Openbaar Ministerie betrokkenen op de hoogte worden gesteld van het feit dat mediation in strafzaken (MiS) de voorliggende herstelrechtvoorziening is. Uit de evaluatie blijkt dat de mogelijkheid voor MiS kan niet direct kan worden overwogen, omdat het een verwijzingsvoorziening betreft; alleen de officier van justitie of rechter kan naar MiS verwijzen, al dan niet op verzoek. Bij de uitvoering van het Beleidskader is sprake van onvoldoende overeenstemming op welke wijze een herstelrechtvoorziening kan worden ingezet in die tussenliggende fase. Hierdoor worden betrokkenen met een herstelbehoefte soms gemist.

Specifiek ten aanzien van jeugd is door enkele organisaties aandacht gevraagd voor herstel in jeugdstrafzaken. Dit kan door bijvoorbeeld een apart hoofdstuk over jeugdherstelrecht in het Beleidskader op te nemen, zodat aandacht is voor specifieke (kwaliteits)eisen bij de inzet van herstelrecht in jeugdstrafzaken. Ook is de suggestie gedaan om in het Beleidskader op te nemen dat herstelrechtvoorzieningen (in het geval van een erkennende verdachte) standaard worden aangeboden in het jeugdstrafrecht om dit vervolgens uit te werken in een AMvB of een wet.

Uit de kabinetsreactie op de evaluatie van het Beleidskader blijkt dat het zal worden aangepast om ervoor te zorgen dat meer duidelijkheid ontstaat over de rollen, taken en bevoegdheden van beide herstelvoorzieningen in de verschillende fases van het strafproces. Daarbij wordt bezien of aansluiting gezocht kan worden bij geldende afspraken en kaders, waaronder het Screenings- en selectiviteitskader misdrijven. Het Screenings- en selectiviteitskader geeft handvatten voor de politie en het Openbaar Ministerie om de juiste keuzes te maken in de aanpak van misdrijven. Zodoende kan de uniformiteit in werkprocessen van ketenpartners beter worden geborgd. In de aangepaste versie van het Beleidskader zal eveneens meer aandacht worden besteed aan herstelrecht in jeugdstrafzaken. Voorts zullen professionals uniform en duurzaam worden voorgelicht over de meerwaarde en de werkwijze van de inzet van (jeugd)herstelrecht. Ook zijn uniforme landelijke afspraken noodzakelijk om de zaak over en weer warm over te dragen als betrokkenen dat wensen.

⁸³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/12/20/tk-evaluatie-beleidskader-herstelrechtvoorzieningen-gedurende-het-strafproces>

Toezicht door de Inspectie Justitie en Veiligheid

De Inspectie Justitie en Veiligheid richt zich bij haar toezicht op de vraag of de instellingen in de keten (Halt, jeugdreclassering, JJI's en de Raad) en binnen het nieuwe stelsel hun taken naar behoren uitvoeren. Uitgangspunt is hierbij dat de jeugdige op een goede manier terugkeert in de samenleving en dat recidive wordt voorkomen. De Inspectie hanteert hierbij een toetsingskader. Vanuit het maatschappelijk belang richt het toezicht zich ook op de bredere jeugdketen. Waar nodig en mogelijk vindt het toezicht plaats vanuit een integrale aanpak en in samenwerking met andere Rijksinspecties, zoals met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd of in groter verband via het Toezicht Sociaal Domein.⁸⁴

3.3 Minderjarige slachtoffers

Over minderjarige slachtoffers zijn over het algemeen weinig betrouwbare cijfers bekend. Enkele aanwijzingen kunnen worden gevonden in bevolkingsonderzoeken van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS). Zo blijkt uit de Veiligheidsmonitor 2023 van het CBS dat 20 procent van de Nederlanders van 15 jaar of ouder in 2023 slachtoffer is geweest van een of meer geweldsdelicten, vermogensdelicten of vernielingen. Volgens het CBS zijn jongeren vaker slachtoffer dan ouderen. In totaal zijn 15- tot 25-jarigen met 29 procent ruim twee keer zo vaak slachtoffer als 65-plussers (11 procent). Bij geweldsdelicten zijn de leeftijdsverschillen nog groter: 13 procent van de 15- tot 25-jarigen was in 2023 slachtoffer van een geweldsdelict, van de 65-plussers 2 procent.⁸⁵ Dit beeld wordt bevestigd in de jaarlijkse Jeugdmonitor van het CBS.⁸⁶ Hierin wordt tevens vermeld dat bijna 28 procent van de jonge slachtoffers rapporteerde emotionele, lichamelijke of financiële gevolgen van wat hen overkomen was. Minder dan 3 op de 10 jonge slachtoffers deed melding of aangifte van wat hen was overkomen. Ook bij online criminaliteit doet een meerderheid van de jonge slachtoffers geen aangifte.⁸⁷

Met betrekking tot minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting tracht de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen meer zicht te krijgen op deze groep. Tot nu toe blijft het echter bij schattingen en de Nationaal Rapporteur maakt zich zorgen over de cijfers die bekend zijn.⁸⁸ Ook de Universiteiten van Tilburg en Utrecht rapporteerden in een recent WODC onderzoek schattingen van aantallen slachtoffers.⁸⁹

In 2023 heeft de Nationaal Rapporteur een monitor gepubliceerd over minderjarige slachtoffers van seksueel geweld. Hierin worden diverse bronnen van cijfers vermeld. Zo is het registratiesysteem 'Basisvoorziening Handhaving' (BVH) van de Nationale Politie geraadpleegd. Volgens de Nationaal Rapporteur is in de periode van 2018-2022 sprake van 16.420 meldingen waarbij minderjarige slachtoffers worden geregistreerd (17.870 in totaal) waarbij hoogstwaarschijnlijk sprake is van een onderschatting van het daadwerkelijke aantal incidenten. Jaarlijks is gemiddeld 6% van deze slachtoffers betrokken bij meerdere incidenten in datzelfde jaar.⁹⁰ Van iets meer dan de helft van alle geregistreerde meldingen van seksueel geweld tegen kinderen in 2018-2022 is aangifte gedaan.⁹¹ Een opvallende bevinding is voorts dat volgens de Nationaal Rapporteur de slachtoffers van 11- tot 15-jarige verdachten gemiddeld 12 jaar zijn. En die van 16- tot 20-jarige verdachten gemiddeld 14 jaar zijn, iets ouder dan gemiddeld. Hiermee lijken verdachten en slachtoffers in deze groepen min of meer leeftijdsgenoten, aldus de Nationaal Rapporteur.⁹²

De zogenoemde 'onder registratie' van minderjarige slachtoffers in BVH kan door verschillende factoren worden verklaard, zo blijkt uit de monitor van de Nationaal Rapporteur.⁹³ Bij de politie is

84 Zie <https://www.inspectie-jenv.nl/toezichtgebieden/jeugd>

85 Te raadplegen via <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2024/09/veiligheidsmonitor-2023>

86 De Jeugdmonitor 2024 is te raadplegen via: <https://longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2024/criminaliteit/>

87 Ibid, in hoofdstuk 8.

88 <https://www.nationaalrapporteur.nl/actueel/nieuws/2019/10/18/effectieve-aanpak-mensenhandel-staat-op-losse-schroeven>

89 <https://www.wodc.nl/actueel/nieuws/2021/11/29/jaarlijks-circa-5.000-slachtoffers-van-mensenhandel-in-nederland>

90 Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, Monitor Seksueel Geweld tegen Kinderen 2018-2022, Den Haag 2023, p. 29-30.

91 Ibid, p. 59.

92 Ibid, p. 35.

93 Ibid, p. 29.

sprake van een systeem waarin minderjarige slachtoffers worden geregistreerd, maar

- wanneer niet bekend is dat sprake is van een minderjarig slachtoffer dan kan het ook niet worden geregistreerd. Dit kan door het type delict worden veroorzaakt. De Nationaal Rapporteur noemt bijvoorbeeld openbare schennis, maar ook als een gezin slachtoffer wordt van misdrijf zoals een woningoverval dan worden de ouders als slachtoffer geregistreerd en de kinderen niet.
- de registratie in BVH gaat uit van ‘unieke personen’. De telling is echter onbetrouwbaar, omdat de terminologie ten aanzien van minderjarige slachtoffers niet eenduidig is, wat het analyseren van gegevens bemoeilijkt.
- als gevolg van het gebruik van verschillende IT systemen, zoals BHV, Blue Spot Monitor en Summ-it, sluiten terminologie en definities niet op elkaar aan, waardoor geen accurate lijst kan worden samengesteld, of analyse van gegevens mogelijk is.⁹⁴

Is er wetgeving op het gebied van de individuele beoordeling (een duidelijke verplichting)?

Wetgeving

Wetboek van Strafvordering (Sv)

In het Wetboek van Strafvordering (Sv) is een aparte titel opgenomen waarin de rechten van het slachtoffer zijn vastgelegd (Titel IIIA het slachtoffer). Na de implementatie van de EU-richtlijn 2012/29 zijn enkele nieuwe (sub)artikelen toegevoegd. In totaal zijn er drie hoofdstukken; 1. Definities, 2. Rechten van het slachtoffer, en 3. Schadevergoeding.

De individuele beoordeling wordt genoemd in artikel 51aa Sv:

Artikel 51aa Sv

1. De officier van justitie draagt zorg voor een **correcte bejegening** van het slachtoffer.
2. De ambtenaar van politie, de officier van justitie of andere opsporingsambtenaren dragen zorg voor **verwijzing** van het slachtoffer naar een instelling voor slachtofferhulp waar zij toegang hebben tot informatie, advies en ondersteuning.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden voorschriften gegeven betreffende:
  - a. de toegang van slachtoffers en hun familieleden tot instellingen voor **slachtofferhulp**, de voorwaarden voor deze toegang, alsmede de financiering, organisatie en werkzaamheden van instellingen voor slachtofferhulp;
  - b. een **individuele beoordeling** waaraan het slachtoffer tijdig wordt onderworpen om specifieke beschermingsbehoeften te onderkennen en om te bepalen of en in welke mate het slachtoffer, in het bijzonder tijdens het voorbereidend onderzoek en het onderzoek ter terechtzitting, van bijzondere maatregelen gebruik moet kunnen maken;
  - c. maatregelen tot **bescherming** van slachtoffers, waaronder in het bijzonder minderjarige slachtoffers, en hun familieleden.
4. De in het derde lid bedoelde voorschriften omvatten de plicht om het kind of zijn wettelijk vertegenwoordiger te **informer**en over alle rechten en maatregelen die specifiek verband houden met het kind.

Andere rechten die zijn vastgelegd en verband houden met het kunnen participeren in de strafprocedure zijn het recht op informatie (artikelen 51ab en 51ac Sv), het recht op processtukken (artikel 51b Sv), het recht op bijstand (artikel 51c Sv) en het recht op tolk en/of vertaling van stukken (artikel 51ca Sv). De artikelen maken geen onderscheid qua leeftijd, maar de wettelijk vertegenwoordigers worden vermeld als het gaat om (de uitoefening van) de rechten van minderjarige slachtoffers. Het leeftijds onderscheid wordt wel door de wetgever gemaakt ten aanzien van het spreekrecht. In lid 5 van artikel 51e Sv staat dat minderjarige slachtoffers van 12 jaar en ouder van dit spreekrecht gebruik kunnen maken. Slachtoffers die jonger dan 12 jaar zijn, kunnen gebruik maken van het spreekrecht indien zij in staat kunnen worden geacht tot een redelijke waardering van hun belangen ter zake.

⁹⁴ Informatie vanuit de politie verkregen gedurende het FOCUS project.

Tot slot is artikel 51h Sv in dit kader relevant. Dit artikel schrijft voor dat het Openbaar Ministerie bevordert dat de politie in een zo vroeg mogelijk stadium aan het slachtoffer en de verdachte de mededeling doet van de mogelijke inzet van het herstelrecht waaronder bemiddeling. Het Openbaar Ministerie bevordert bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte of veroordeelde, nadat instemming van het slachtoffer is verkregen.

Beleid

Besluit slachtoffers van strafbare feiten

Het Besluit slachtoffers van strafbare feiten bevat regels voor de rechten, ondersteuning en bescherming van slachtoffers van strafbare feiten. Met betrekking tot de individuele beoordeling is er één specifiek artikel, artikel 10, dat luidt:

1. De opsporingsambtenaar, of andere ambtenaar van een organisatie die opsporing van strafbare feiten tot taak heeft, zorgt ervoor dat het slachtoffer, **tijdens of zo spoedig mogelijk** na het eerste contact, een tijdige en individuele beoordeling krijgt om **specifieke beschermingsbehoeften** te onderkennen en om te bepalen of en in welke mate het slachtoffer tijdens het strafproces en de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen van bijzondere maatregelen gebruik moet kunnen maken, gelet op zijn bijzondere kwetsbaarheid voor secundaire en herhaalde victimisatie, voor intimidatie en voor vergelding.
2. De individuele beoordeling houdt in het bijzonder rekening met:
  - a. de **persoonlijke kenmerken** van het slachtoffer;
  - b. het **soort strafbaar feit of de aard van het strafbare feit**, en
  - c. de **omstandigheden van het strafbare feit**.
3. Bij de individuele beoordeling wordt bijzondere aandacht besteed aan:
  - a. slachtoffers die aanzienlijke schade hebben geleden als gevolg van de ernst van het strafbare feit;
  - b. slachtoffers van strafbare feiten die zijn ingegeven door vooroordelen of discriminatie die in het bijzonder verband kunnen houden met hun persoonlijke kenmerken;
  - c. slachtoffers wier relatie met en afhankelijkheid van de verdachte of veroordeelde hen bijzonder kwetsbaar maken.
4. De omvang en gedetailleerdheid van de individuele beoordeling is afhankelijk van de ernst van het strafbare feit en de schade die het slachtoffer kennelijk heeft geleden.
5. Het slachtoffer wordt nauw bij de individuele beoordeling betrokken. Tevens worden zijn wensen in overweging genomen, waaronder de wens om geen aanspraak te maken op bijzondere maatregelen, als bedoeld in artikel 11, 12 en 14.
6. De individuele beoordeling wordt gedurende het strafproces en de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen zo nodig aangepast aan de actuele situatie.
7. Bij ministeriële regeling kunnen nadere voorschriften worden gegeven betreffende de toepassing van de individuele beoordeling.

Kinderen worden per definitie beschouwd als slachtoffers met specifieke beschermingsbehoeften (artikel 13). Zij ondergaan een individuele beoordeling om te bepalen of en in hoeverre zij in aanmerking komen voor bijzondere maatregelen, zoals bedoeld in de artikelen 11, 12 en 14. Als er onzekerheid bestaat over de leeftijd van een slachtoffer en er voldoende reden is om aan te nemen dat het slachtoffer minderjarig is, wordt het slachtoffer voor de toepassing van dit besluit als minderjarig beschouwd.

In artikel 11 wordt een algemene beschrijving gegeven van de maatregelen die kunnen worden genomen **tijdens het onderzoek** voorafgaand aan of tijdens de zitting. Er worden vier maatregelen genoemd:

- a. het verhoor van het slachtoffer wordt gedaan in een daarvoor ontworpen of aangepaste ruimte;
- b. het verhoor van het slachtoffer wordt gedaan door of via personen die daarvoor professioneel zijn opgeleid;
- c. alle verhoren van het slachtoffer worden gedaan door dezelfde personen, tenzij dit indruist

- tegen de goede rechtsbedeling;
- d. alle verhoren van het slachtoffer van seksueel geweld, gender-gerelateerd geweld of geweld in hechte relaties worden, tenzij hij door een officier van justitie of een rechter wordt ondervraagd, indien het slachtoffer dat wenst, gedaan door een persoon van hetzelfde geslacht als het slachtoffer, mits dit geen afbreuk doet aan het verloop van het voorbereidend onderzoek en het onderzoek ter terechtzitting.

Daarnaast worden (algemene) maatregelen vermeld die **tijdens de zitting** kunnen worden genomen (artikel 12), te weten het vermijden van oogcontact tussen de verdachte en het slachtoffer tijdens het afleggen van een getuigenverklaring en/of het horen van het slachtoffer zonder aanwezig te zijn in de rechtszaal door de inzet van geschikte communicatietechnologie. Ook het niet in het openbaar behandelen van de zaak (oftewel met gesloten deuren) wordt genoemd (art. 269 Sv).

De artikelen 14 en 15 noemen enkele **kind-specifieke maatregelen**. Deze maatregelen kunnen worden genomen naast de maatregelen zoals hierboven beschreven:

- a. van elke ondervraging van het minderjarige slachtoffer wordt een **audiovisuele opname** gemaakt, die overeenkomstig de wet, in het bijzonder de artikelen 338 tot en met 344a, in het strafproces als bewijsmiddel kan worden gebruikt;
- b. indien er een belangenconflict is tussen de uitoefenaren van het ouderlijk gezag of de voogdij en het minderjarige slachtoffer wordt artikel 250 in samenhang met artikel 247, tweede lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek overeenkomstig toegepast;
- c. indien er een belangenconflict is of kan bestaan tussen het minderjarige slachtoffer en de personen die het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen, komt het recht op bijstand en op vertegenwoordiging door een advocaat toe aan het minderjarige slachtoffer, overeenkomstig artikel 51c, tweede en derde lid van de wet.

Artikel 15. 1. Bij het horen van een minderjarig slachtoffer worden de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de minderjarige op passende wijze in aanmerking genomen. 2. Het minderjarige slachtoffer of zijn wettelijk vertegenwoordiger of bijzondere curator, als bedoeld in artikel 250 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, worden geïnformeerd over alle rechten en maatregelen die specifiek verband houden met het minderjarige slachtoffer.

In artikel 16 staan belangrijke **afwijkingsgronden** beschreven. Zo mogen de maatregelen genoemd in de artikelen 11, 12 en 14 (a, b en c hierboven) alleen worden genomen als ze de rechten van de verdediging niet schaden. Voorts mag een maatregel genoemd in de artikelen 11 en 12 (a) en (b) worden weggelaten als: a) deze wegens operationele of praktische beperkingen niet realiseerbaar is, b) het noodzakelijk is het slachtoffer dringend te ondervragen en het slachtoffer zelf of een derde schade kan lijden of afbreuk kan worden gedaan aan de rechtsgang, indien het ondervragen wordt uitgesteld of achterwege blijft.

Aanwijzing slachtoffers in het strafproces

De aanwijzing bevat een uitwerking van de taken en bevoegdheden die het Openbaar Ministerie heeft in relatie tot slachtoffers.⁹⁵ Zo worden uitgangspunten vermeld over de verhouding tussen het Openbaar Ministerie en slachtoffers en de wijze waarop recht wordt gedaan aan de belangen van slachtoffers.

In de aanwijzing wordt ook ingegaan op de individuele beoordeling (onder 2.2). Vermeld wordt dat 'elk slachtoffer door een opsporingsambtenaar individueel wordt beoordeeld om specifieke beschermingsbehoeften te onderkennen. Doel van de individuele beoordeling is een systematische bescherming van slachtoffers tegen secundaire victimisatie, herhaald slachtofferschap, intimidatie en vergelding. Daartoe kunnen bijzondere beschermingsmaatregelen worden aangeboden om een passende bescherming te bieden. De opsporingsinstantie draagt in beginsel zorg voor de individuele beoordeling, waarna het openbaar ministerie deze beoordeling waar nodig kan

95 <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/aanwijzingen/algemeen/aanwijzing-slachtoffers-in-het-strafproces-2024a001>

actualiseren. De officier van justitie treft of vordert beschermende maatregelen wanneer dit gezien de individuele beoordeling noodzakelijk is.’

Beleidskader herstelrechtvoorzieningen

Dit is reeds bij de minderjarige verdachten behandeld. Om deze startnotitie enigszins beknopt te houden, wordt verwezen naar par. 3.2.

Zijn er duidelijke procedures (met daarin gedefinieerd wie, wanneer, hoe, wat, waar en met welk doel)?

Werkinstructie Uitvoeren Individuele Beoordeling van Slachtoffers

In het rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid wordt vermeld dat de werkwijze individuele beoordeling (IB) start bij het eerste contact dat een politiemedewerker heeft met een slachtoffer in een casus of zaak. Volgens de Inspectie geeft de instructie aan dat eerst een IB uitgevoerd moet worden, voordat een melding of aangifte opgemaakt wordt. Daarbij dient de politiemedewerker het slachtoffer naar de feiten en omstandigheden te vragen waarvoor hij of zij in contact is gekomen met de politie, rekening houdende met de kenmerken die de kwetsbaarheid van een slachtoffer kunnen vergroten. Daarnaast dient de medewerker naar de behoefte van het slachtoffer te vragen, en voert de medewerker een integrale bevraging uit in de systemen van de politie en overlegt indien gewenst met een collega. Op basis van deze informatie dient de medewerker te beoordelen of er een vermoeden is van een kwetsbaar slachtoffer. Een minderjarig slachtoffer dient altijd als kwetsbaar te worden beschouwd.⁹⁶

De Inspectie beschrijft dat als een slachtoffer als kwetsbaar wordt ingeschat, de politiemedewerker eerst het toepassen van één of meer beschermende maatregelen met het slachtoffer dient te bespreken, te weten:

- het afschermen van persoonsgegevens, bijvoorbeeld door het kiezen van een domicilie-adres, het geven van een verklaring onder nummer, een aangifte door een werkgever of een afgeschermd aangifte;
- bijzondere omstandigheden van een aangifte, bijvoorbeeld door het verlenen van bijstand bij verhoor, het audio/visueel horen van het slachtoffer of verhoren in een daarvoor passende ruimte;
- het verhoor door speciale personen, bijvoorbeeld door een daarvoor opgeleide functionaris, verhoor door dezelfde politiemedewerker of verhoor door een persoon van hetzelfde geslacht
- fysieke beschermingsmaatregelen
- overdracht aan een collega intern, zoals een wijkagent;
- overdracht aan derden, zoals een wettelijke vertegenwoordiger of organisatie;
- het verstrekken van extra of aanvullende informatie aan het slachtoffer,
- het doen van een zorgmelding, bijvoorbeeld een melding huiselijk geweld bij Veilig Thuis, of een zorgmelding jeugd bij Veilig Thuis.

De toepassing ervan gebeurt, afhankelijk van de maatregel en de wens van het slachtoffer, al dan niet in overleg met de officier van justitie of het lokaal bestuur. Ook wordt het geregistreerd in BVH.⁹⁷

Instructie auditieve en audiovisuele registratie van verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten

De instructie bevat regels voor het auditief respectievelijk audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten.⁹⁸ Volgens de instructie ‘gelden minderjarigen per definitie als kennelijk kwetsbaar in een verhoorsituatie’. Verder geldt dat auditieve registratie van alle verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten verplicht is bij overtredingen of misdrijven in de volgende gevallen:

- er een dodelijk slachtoffer is gevallen;

⁹⁶ Inspectie Justitie en Veiligheid, *Een Kwetsbaar recht. Een onderzoek naar de toepassing van de Individuele Beoordeling van slachtoffers door de politie*, Den Haag 2021, p. 21.

⁹⁷ Ibid, p. 22-23.

⁹⁸ <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/instructies/algemeen/instructie-auditieve-en-audiovisuele-registratie-van-verhoren-van-aangevers-slachtoffers-getuigen-en-verdachten>

- de strafbedreiging twaalf jaar of meer bedraagt;
- de strafbedreiging minder dan twaalf jaar bedraagt en er sprake is van evident zwaar lichamelijk letsel;
- het gaat om een zedendelict met een strafbedreiging van acht jaar of meer of seksueel misbruik in een afhankelijkheidsrelatie;
- het gaat om een geweldsdelict met een strafbedreiging van acht jaar of meer.

Audiovisuele registratie is in beginsel het uitgangspunt bij verhoren in strafzaken die door de Teams Grootschalige Opsporing (TGO) worden onderzocht. Dit zijn ernstige delicten, waarbij veelal sprake is van (een) dodelijke slachtoffer(s). Daarnaast is de audiovisuele registratie verplicht:

- a. van alle verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten
  - waarin de verhoorder tijdens de uitvoering van het verhoor wordt ondersteund door een gedragsdeskundige,
  - waarbij auditieve registratie verplicht is én de persoon die verhoord wordt (kennelijk) kwetsbaar is;
- b. wanneer een aangever, slachtoffer of een getuige wordt gehoord door een gedragsdeskundige.

Daarbij wordt in de instructie bepaald dat een verhoor van een minderjarige jonger dan twaalf jaar wordt afgenomen in een kindvriendelijke studio.

Aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling

Deze aanwijzing geeft een kader en regels voor de strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.⁹⁹ Veiligheids- en risicotaxatie vormen in alle stadia van opsporing en vervolging een belangrijke leidraad voor de prioritering van handelen, zo staat in de samenvatting. Daarnaast handelt het Openbaar Ministerie in samenwerking en samenhang met de relevante netwerkpartners. Volgens de aanwijzing houdt het Openbaar Ministerie ook in het netwerkverband de belangen van slachtoffers, met name de waarborg van veiligheid en het behoud en versterken van veerkracht nadrukkelijk voor ogen. Daartoe wordt het sociale systeem, zowel rondom het slachtoffer als de (kwetsbare) verdachte of dader betrokken.

Bij de beoordeling of (aanvullende) strafrechtelijke maatregelen nodig zijn, wordt gebruik gemaakt van informatie, kennis en expertise van andere instanties zoals Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Reclassering. De aanwijzing vermeldt dat Veilig Thuis onder meer de wettelijke taak heeft om bij een Veilig Thuis-melding onderzoek uit te voeren. Aan dergelijk onderzoek is in ieder geval een veiligheidsbeoordeling voorafgegaan. Deze veiligheidsbeoordeling van Veilig Thuis geeft informatie over de mate en het type van onveiligheid. Deze beoordeling wordt bij verdenking van een strafbaar feit gebruikt door politie en openbaar ministerie om te beoordelen of er (extra) beschermingsmaatregelen nodig zijn, zoals contact- en locatieverboden.

Daarnaast noemt de aanwijzing de specifiek ‘systeemgerichte’ aanpak bij geweld in het (gezins) systeem. Die aanpak is zowel gericht op hulpverlening aan en beveiliging van het slachtoffer als op behandeling en vervolging van de geweldpleger, als op (hulpverlening aan) de andere sociale relaties binnen het (gezins)systeem.

Over minderjarige slachtoffers staat in de aanwijzing dat zij waar mogelijk slechts één keer worden gehoord in een strafzaak. Van dit verhoor wordt in de regel een audiovisuele opname gemaakt. Deze wordt in verband met de bescherming van de privacy van de minderjarige niet verstrekt aan de verdediging. Die kan het eventueel bekijken op een politiebureau of op het kabinet van de rechter-commissaris. De rechtbank kan de opname ook bekijken indien zij dit noodzakelijk acht. De aanwijzing schrijft voor dat de officier van justitie zich te allen tijde verzet tegen het vertonen van de opname in een openbaar gedeelte van de terechtzitting. Wanneer de verdediging verzoekt om nadere vragen aan een minderjarige te stellen, stelt de officier van justitie voor dat de verdediging of de rechter-commissaris deze vragen laat stellen door dezelfde personen die het slachtoffer in eerste instantie hebben gehoord. Bij voorkeur gebeurt dit in dezelfde (studio)setting als het eerste verhoor.

⁹⁹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0046205/2022-03-01>

Verdediging en rechter-commissaris kunnen via een verbinding meekijken en waar nodig aanvullende vragen laten stellen. Van dit verhoor worden opnames gemaakt. Deze opnames worden geen onderdeel van het proces-verbaal, de schriftelijke uitwerking van het verhoor wel.

Aanwijzing seksuele misdrijven

Deze aanwijzing vertoont op vele punten overeenkomsten met de aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling. Om deze startnotitie enigszins beknopt te houden, wordt niet alles herhaald.

Zijn er coördinatieprotocollen (aangezien individuele beoordelingsprocedures doorgaans afhankelijk zijn van verschillende instanties die samenwerken om de individuele beoordeling uit te voeren, daaraan bij te dragen, deze te gebruiken en op te volgen)?

Ketenwerkproces beoordelen en beschermen van slachtoffers

De samenwerking tussen politie, het Openbaar Ministerie (OM), en Slachtofferhulp Nederland (SHN) in de individuele beoordeling van slachtoffers is uitgewerkt in een ketenwerkproces. Dit proces richt zich op het vastleggen en delen van informatie over kwetsbaarheid en beschermingsbehoeften van slachtoffers. Bij het eerste contact beoordeelt de politie de kwetsbaarheid van het slachtoffer en registreert deze in het incidentenregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). De politie registreert IB-gegevens in het BVH en deelt deze met het OM via het landelijke zaakvolgsysteem BOSZ en met SHN via de Elektronische Doorgifte Politie (EDP). Het OM en SHN kunnen aanvullende beschermingsmaatregelen voorstellen of uitvoeren, afhankelijk van nieuwe informatie die zij ontvangen. Indien beschermingsmaatregelen nodig zijn die binnen de bevoegdheid van het OM vallen, vindt overleg plaats tussen politie en OM. Het OM of SHN kan nieuwe informatie over een slachtoffer ontvangen die aanpassing van beschermingsmaatregelen vereist. In dat geval vindt overleg plaats met de politie voor verdere actie. SHN kan slachtoffers ondersteunen bij nieuwe meldingen of aangiftes en kan namens het slachtoffer contact opnemen met het OM om aanvullende maatregelen te verzoeken.¹⁰⁰

Aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling

Bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn verschillende instanties betrokken. Elke instantie opereert vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Volgens de aanwijzing is het Openbaar Ministerie verantwoordelijk voor de strafrechtelijke afdoening en is dan ook alleen betrokken indien er sprake is van een (vermoeden van een) strafbaar feit. In de aanwijzing wordt benadrukt dat in het kader van de onderlinge samenwerking het van groot belang is dat onderzoek dat door verschillende organisaties naar dezelfde situatie wordt uitgevoerd, goed op elkaar is afgestemd. Ook het belang van adequate informatiedeling wordt genoemd.

Als het gaat om de beslissing over de strafrechtelijke afdoening betreft het Openbaar Ministerie informatie over eventuele niet-strafrechtelijke interventies en lopende hulpverleningstrajecten. Strafrechtelijke, civielrechtelijke en bestuursrechtelijke interventies moeten op elkaar en op (vrijwillige) hulpverlening zijn afgestemd. Het Openbaar Ministerie wordt door de Reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming geadviseerd. De informatie, veiligheidsbeoordeling en mogelijke interventies van andere relevante netwerkpartners (zoals Veilig Thuis, gemeenten of het lokale sociale domein, medici, zorginstellingen, opvanghuizen voor vrouwen of mannen of GGZ-instellingen) worden in dit advies meegenomen voor zover mogelijk binnen de grenzen van de geldende privacywetgeving en – indien van toepassing – met inachtneming van de regels omtrent het medisch beroepsgeheim. Slachtofferhulp Nederland heeft een belangrijke rol bij het ondersteunen van het slachtoffer tijdens het strafproces, zo wordt vermeld. Waar mogelijk wordt multidisciplinair samengewerkt, zo worden onderzoekshandelingen op elkaar afgestemd als dat bijdraagt aan het zo min mogelijk belasten van het slachtoffer.

De aanwijzing geeft in het kader van de verantwoordelijkheden aan dat de veiligheid van het slachtoffer en andere betrokkenen en het stoppen van (dreiging van) geweld in de netwerk-

¹⁰⁰ Inspectie Justitie en Veiligheid, *Een Kwetsbaar recht. Een onderzoek naar de toepassing van de Individuele Beoordeling van slachtoffers door de politie*, Den Haag 2021, p. 23.

samenwerking vooropstaat. Waar nodig, zo schrijft de aanwijzing voor, wordt een melding gedaan aan Veilig Thuis en wordt besproken of de inzet van een huisverbod of het inschakelen van bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming aangewezen is. Verder worden meldingen gedaan in gevallen waarin aanleiding is te veronderstellen dat kinderen in de knel zitten, bijvoorbeeld ten gevolge van een complexe echtscheiding of anderszins.

Als voor de veiligheid van het slachtoffer of andere (direct) betrokkenen wordt gevreesd, in die mate dat het gevaar niet voldoende kan worden afgewend of bij een begin van ernstig gevaar waarbij de reguliere wegen niet voldoende zijn, dan treedt het stelsel van bewaken en beveiligen in werking. Onder directe verantwoordelijkheid van de hoofdofficier van justitie worden die maatregelen genomen en uitgevoerd die het beste de veiligheid van de betrokkenen kunnen waarborgen.

Aanwijzing seksuele misdrijven

In de aanwijzing wordt vermeld dat bij de start van een zaak en tijdens het vervolg ervan steeds afgewogen wordt of voldoende maatregelen zijn getroffen om de directe veiligheid van betrokkenen en anderen te waarborgen en of er voldoende maatregelen zijn getroffen om duurzame veiligheid te versterken. Bij het inschatten of (aanvullende) strafrechtelijke maatregelen nodig zijn, wordt gebruik gemaakt van kennis en expertise van andere instanties zoals bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis of de Reclassering. Bij het kiezen van veiligheidsmaatregelen wordt zoveel mogelijk samengewerkt met andere (overheids)instanties die taken hebben ten aanzien van de veiligheid en waar mogelijk wordt gezamenlijk bekeken wie welke maatregelen treft.

Hoewel verschillende instanties betrokken zijn, opereert elke instantie vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Bij de inzet van het strafrecht bij verdenking van seksuele misdrijven vindt waar mogelijk afstemming plaats met hulpverlening, medische sector en overige partners. Bij de aanpak van seksuele misdrijven werkt het Openbaar Ministerie volgens de aanwijzing samen met de betrokken instanties op zowel operationeel als ook in breder verband. Indien en voor zover het verstrekken van persoonsgegevens door het openbaar ministerie noodzakelijk is binnen het kader van de afstemming en samenwerking vindt deze plaats met inachtneming van de daarbij geldende regelgeving.

De aanwijzing benadrukt dat de veiligheid van het slachtoffer en het stoppen van (dreiging van) seksueel geweld en misbruik vooropstaan. Waar nodig, zo wordt voorgeschreven, wordt een (zorg) melding gedaan aan Veilig Thuis en wordt besproken of de inzet van een huisverbod of het inschakelen van extra toezicht door bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming aangewezen is. Zorgmeldingen worden ook gedaan in gevallen waarin aanleiding is te veronderstellen dat kinderen in de knel zitten, bijvoorbeeld ten gevolge van een complexe echtscheiding of anderszins. Waar mogelijk en nodig maken politie en Openbaar Ministerie gebruik van de beschikbare beschermingsinstrumenten en -voorzieningen.

Zijn er tools en good practices (zoals casemanagementtools of checklists)?

Individuele beoordeling politiewerkwijze

De politie maakt gebruik van een reeks tools en werkwijzen om de Individuele Beoordeling van minderjarige slachtoffers effectief uit te voeren. Een van de belangrijkste hulpmiddelen is het **IB-schermbord** in het Basisvoorziening Handhaving-systeem (BVH). Dit scherm bevat verplichte velden waarin politiemedewerkers informatie over kwetsbaarheid en beschermingsbehoeften van slachtoffers moeten registreren. Hoewel het IB-schermbord geen inhoudelijke kwaliteitscontrole biedt, dwingt het medewerkers om de benodigde informatie vast te leggen, wat een belangrijke stap is in het beschermingsproces. Het IB-schermbord is specifiek ontworpen om politiemedewerkers te begeleiden bij het nemen van beschermingsmaatregelen. Elk minderjarig slachtoffer wordt standaard als kwetsbaar beschouwd, en de systeeminrichting voorkomt dat velden over beschermingsmaatregelen worden overgeslagen. Dit waarborgt dat relevante onderwerpen met het kind of zijn/haar wettelijke vertegenwoordiger worden besproken. Daarnaast worden gegevens over

kwetsbaarheid en beschermingsmaatregelen gedeeld via systemen zoals Elektronische Doorgifte Politie (EDP) en BOSZ (Zicht op Zaken Systeem). Via EDP ontvangen organisaties zoals Slachtofferhulp Nederland deze informatie, mits het slachtoffer daar geen bezwaar tegen maakt. BOSZ faciliteert de gegevensdeling tussen de politie en het Openbaar Ministerie, wat essentieel is voor een multidisciplinaire aanpak.¹⁰¹

Zijn er gekwalificeerde professionals betrokken (opleiding)?

Ingevolge artikel 25 van de EU-Richtlijn 2012/29 is specifieke opleiding vereist om praktijk-beoefenaren bewuster te maken van de behoeften van slachtoffers, slachtoffers te erkennen en hen op een respectvolle, professionele en niet-discriminerende manier te bejegenen.

Politie: De Inspectie beschrijft dat politiemedewerkers een training diende te volgen die hen in staat zou stellen om de landelijke werkwijze IB uit te voeren. De basistraining Slachtofferzorg en Individuele Beoordeling was beschikbaar voor alle medewerkers binnen de doelgroepen omschreven in het opleidingsplan. De intensiteit van deze training was volgens het opleidingsplan afhankelijk van het type functie. Medewerkers in de uitvoering die veel in aanraking komen met slachtoffers, zoals medewerkers intake en service, medewerkers uit de basispolitiezorg en wijkagenten, werden het meest intensief getraind. Voor deze medewerkers bestond de training uit vier dagdelen. De inhoud van deze training was maatwerk, aangepast aan de specifieke behoefte van de betreffende doelgroep. Deze omvatte echter in ieder geval basiskennis ten aanzien van slachtoffers en hun rechten, het beoordelen en beschermen van slachtoffers, en het verwerken hiervan in BVH tijdens de eerste twee dagdelen. Tijdens dagdeel drie en vier werd ingegaan op de toepassing van de IB in de praktijk. Om politiemedewerkers te ondersteunen, biedt het online platform Kennis op maat Politie (Kompol) toegang tot uitgebreide informatiebronnen, zoals werkinstructies, factsheets en andere relevante materialen. Een directe hyperlink naar de IB-pagina op Kompol is geïntegreerd in het IB-scherm binnen het Basisvoorziening Handhaving-systeem (BVH).¹⁰² Dit vergemakkelijkt de toegang tot essentiële kennis en richtlijnen, zodat medewerkers goed geïnformeerd hun taken kunnen uitvoeren.

Daarnaast biedt de Politieacademie gespecialiseerde opleidingen en trainingen die politiemedewerkers voorbereiden op het werken met slachtoffers, waaronder minderjarigen. Zoals, Training kindvriendelijk verhoren, Trauma-sensitieve communicatie en Verhoor van kwetsbare getuigen.

Officieren van justitie en strafrechters: het Studiecentrum Rechtspleging (SSR), het opleidingsinstituut van de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie, biedt opleidingen aan waaronder 'Beoordelen en beschermen van slachtoffers'. Deze module behandelt de individuele beoordeling van slachtoffers, voortvloeiend uit de EU-richtlijn minimumnormen slachtoffers, en is gericht op het gestructureerd en systematisch beoordelen of beschermingsmaatregelen voor een slachtoffer nodig zijn. Er is geen specifiek opleidingsaanbod voor het beoordelen van minderjarige slachtoffers.

Slachtofferadvocaten: Advocaten moeten, om zich in te kunnen schrijven als slachtofferadvocaat bij de Raad voor Rechtsbijstand, aantoonbaar lid zijn van één van de volgende verenigingen/netwerken; Vereniging van Letselschadeadvocaten, Vereniging van advocaten voor slachtoffers van Personenschade of het Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zedenslachtoffers. Voor advocaten die geen lid zijn van een van deze verenigingen/netwerk gelden de volgende voorwaarden:

- het met succes voltooid hebben van een door de Raad erkende basisopleiding letsel- en slachtofferzaken ter waarde van 20 opleidingspunten of een ten minste vergelijkbare instapopleiding en;
- het onder begeleiding van een voor de specialisatie slachtofferzaken ingeschreven advocaat behandeld hebben van tenminste drie zaken in dit rechtsgebied, blijkend uit een mentorverklaring. Deze eis van begeleiding geldt niet voor advocaten die in de periode van 2

¹⁰¹ Inspectie Justitie en Veiligheid, *Een Kwetsbaar recht. Een onderzoek naar de toepassing van de Individuele Beoordeling van slachtoffers door de politie*, Den Haag 2021.

¹⁰² Inspectie Justitie en Veiligheid, *Een Kwetsbaar recht. Een onderzoek naar de toepassing van de Individuele Beoordeling van slachtoffers door de politie*, Den Haag 2021, p. 25.

jaar voorafgaand aan het indienen van het verzoek om inschrijving voor dit terrein drie zaken zonder begeleiding hebben behandeld. Er gelden geen specifieke vereisten om minderjarige slachtoffers bij te staan.¹⁰³

Slachtofferhulp Nederland: de Slachtofferhulp Academie biedt trainingen aan die gericht zijn op de ondersteuning van slachtoffers, met speciale aandacht voor minderjarigen. Deze gespecialiseerde opleidingen en trainingen zorgen ervoor dat betrokken professionals over de juiste kennis en vaardigheden beschikken om minderjarige slachtoffers adequaat te beoordelen en te ondersteunen.

Zijn er specifieke hulpmiddelen beschikbaar (bijvoorbeeld voor speciale groepen of behoeften)?

Het IB-scherm in het Basisvoorziening Handhaving-systeem (BVH), waarin politiemedewerkers verplicht worden om kwetsbaarheid en beschermingsbehoeften van slachtoffers vast te leggen. Dit scherm waarborgt dat relevante informatie wordt geregistreerd, hoewel de inhoudelijke beoordeling nog afhankelijk blijft van de medewerker. Daarnaast worden systemen zoals Elektronische Doorgifte Politie (EDP) en BOSZ (Zicht op Zaken Systeem) gebruikt om informatie over kwetsbare slachtoffers te delen met ketenpartners, zoals Slachtofferhulp Nederland en het Openbaar Ministerie.

Is er sprake van een verantwoordingsmechanisme, monitoring en evaluatie?

Inspectie Justitie en Veiligheid

De Inspectie Justitie en Veiligheid evalueerde in haar rapport *“Een kwetsbaar recht”* de implementatie en toepassing van de individuele beoordeling van slachtoffers. De Inspectie concludeert dat politiemedewerkers op dit moment onvoldoende in staat zijn om hun taak voor de IB naar behoren te kunnen uitvoeren. De werkinstructies en digitale infrastructuur zijn op orde, maar medewerkers hebben door onvoldoende scholing niet voldoende kennis van de IB om deze toe te kunnen passen. Daarnaast concludeert de Inspectie dat er onvoldoende gestuurd wordt op de wijze waarop de IB in de praktijk wordt toegepast. Ook is de kwaliteit van de werkwijze IB na implementatie onvoldoende geborgd. Voorts concludeert de Inspectie dat niet ieder slachtoffer conform werkinstructie op zijn of haar kwetsbaarheid en beschermingsbehoefte beoordeeld wordt. De wijze waarop een slachtoffer beoordeeld en beschermd wordt, is volgens de Inspectie te sterk afhankelijk van de individuele politiemedewerker, de kennis die deze medewerker heeft van de IB en de omstandigheden waarin het slachtoffer een eerste contact met de politie heeft. Ook de kenmerken van een slachtoffer ten slotte, zijn van invloed op de wijze waarop het slachtoffer beoordeeld en beschermd wordt.

De Inspectie komt tot de eindconclusie dat met de wijze waarop de politie vorm geeft aan de individuele beoordeling, onvoldoende systematisch en structureel aandacht wordt besteed aan de (potentiële) kwetsbaarheid en beschermingsbehoefte van een slachtoffer. De Inspectie komt dan ook tot de volgende aanbeveling: bedenk een aangepaste strategie om de geconstateerde tekortkomingen in de taakuitvoering te adresseren en zorg ervoor dat alle politiemedewerkers (inclusief nieuwe medewerkers) over de juiste (permanente) opleiding beschikken. Bijzondere aandacht vraagt de Inspectie voor de juiste hantering van het begrip kwetsbaar.

Bescherming van minderjarige slachtoffers (WODC)

In 2020 is in kaart gebracht in hoeverre internationale voorschriften ten aanzien van de behandeling en positie van minderjarige slachtoffers zijn geïmplementeerd in nationale wetgeving en in de praktijk.¹⁰⁴ Specifiek ten aanzien van de individuele beoordeling is geconcludeerd dat het vaststellen van de in te zetten (fysieke) beschermingsmaatregelen in de praktijk nog in ontwikkeling is. De onderzoekers concluderen dat vanuit internationaal perspectief waarde wordt

¹⁰³ Zie voor de vereisten <https://www.rvr.org/formulieren/formulier-advocaten/inschrijven/slachtofferzaken/>

¹⁰⁴ Sondorp, J.E., Hoogeveen C.E. (2020), *De bescherming van minderjarige slachtoffers*, Den Haag / Woerden: WODC / VanMontfoort B.V.

gehecht aan het vertrouwelijk omgaan met informatie over de minderjarige en het zo beperkt mogelijk openbaar maken. Dit is in de Nederlandse praktijk nog niet gewaarborgd. Volgens de onderzoekers moeten nog stappen worden gezet om aan te sluiten bij deze aanbevolen internationale regels omtrent de bescherming van de privacy (anonimiteit) van het slachtoffer aangezien deze informatie vaak onderdeel uitmaakt van het procesdossier. Internationaal is er ook veel aandacht voor hulp en steun (bijstand, verwerking, informatievoorziening) van minderjarige slachtoffers. Regels hieromtrent staan ook in Nederlandse wetgeving. In zowel mensenhandelzaken als seksuele uitbuitingzaken is er internationale voorschriften veel aandacht voor maatregelen van herstel en ondersteuning. In Nederland zijn er op dit vlak in de praktijk nog verbeterpunten, aldus de onderzoekers.¹⁰⁵

Over opgeleid en gekwalificeerd personeel zeggen de onderzoekers dat zij op nationaal niveau dit in regelgeving nog onvoldoende terugzien. Geconstateerd wordt dat er is geïnvesteerd in opleidingen en vaardigheden, maar er is meer aandacht nodig voor de omgang met minderjarige slachtoffers in de basisopleidingen bij de reguliere werkers in de strafrechtsketen. Bij veelvoorkomende en relatief minder ernstige delicten komen de minderjarige slachtoffers relatief vaak in contact met werkers die nog onvoldoende getrainde vaardigheden hebben in de omgang met deze doelgroep. Er is de afgelopen jaren ingezet op het opleiden van specialisten, met name bij politie en het Openbaar Ministerie en in mindere mate bij rechters, zo geven de onderzoekers aan. Er is volgens hen verbetering mogelijk wat betreft de capaciteit en inzet van deze specialisten. Genoemd wordt als voorbeeld een bredere inzet en betrokkenheid van familierechercheurs. Ook zien zij dat 12-minners in de praktijk wel door opgeleid en gecertificeerd personeel worden verhoord, maar dat dit niet geldt voor oudere jeugdigen. Het adagium 'eenmalig' en 'tot een minimum' beperkt horen van minderjarigen blijkt in de praktijk lastig te realiseren.¹⁰⁶

De onderzoekers zien dat voor wat betreft de informatievoorziening aan minderjarige slachtoffers ook een leeftijdsonderscheid wordt gemaakt. Nederlandse regelingen voor politie en justitie maken, anders dan internationaal is voorgeschreven, een onderscheid in minderjarige slachtoffers onder de 12 jaar en boven de 12 jaar. Onder de 12 jaar dient de informatie enkel verstrekt te worden aan de wettelijk vertegenwoordigers, daarboven wordt de jeugdige zelf gevraagd wie de informatie moet krijgen. Dit punt verdient volgens de onderzoekers aandacht omdat onduidelijk is of Nederland de belangen van minderjarigen onder de 12 jaar hierdoor wel voldoende waarborgt en of dit conform internationale bindende voorschriften is. Zowel internationale voorschriften als Nederlandse wetgeving schrijven voor dat informatie zowel op taal als op ontwikkelingsniveau begrijpelijk moet zijn voor de minderjarige. In de praktijk vindt een aantal respondenten dat dit nog beter kan.¹⁰⁷ Wat volgens de onderzoek ook beter kan is de ondersteuning van de minderjarigen gedurende het aangifteproces. Zij signaleren dat vrij laat in het strafproces advocaten en Slachtofferhulp worden betrokken.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ Ibid, p. 9.

¹⁰⁶ Ibid, p. 8-9.

¹⁰⁷ Ibid, p. 8-9.

¹⁰⁸ Ibid, p. 7.

Casus Melanie (16 jaar)

Melanie heeft al langere tijd geen fijne thuissituatie. Haar ouders liggen in scheiding, maar ze wonen nog samen onder één dak omdat geen van de ouders een andere woning kan bemachtigen en ook niet voor langere tijd bij (nabije) familie kunnen verblijven. De spanningen lopen behoorlijk op thuis en het escaleert regelmatig tussen haar ouders. Melanie is daarom liever niet thuis en op school kan ze zich lastig concentreren. Dan komt ze via een bekende van school Joeri (19) tegen. Hij overlaadt haar met aandacht, complimentjes en lieve berichtjes. Melanie wordt verliefd op hem en de relatie ontwikkelt zich al gauw tot relatie waarin geëxperimenteerd met drugs en op seksueel vlak. Wat Melanie niet weet, is dat Joeri verschillende keren de seks stiekem heeft opgenomen. Joeri dreigt vervolgens de filmpjes aan haar ouders te sturen en op haar school te verspreiden als zij niet doet hij zegt. Waar de relatie in het begin liefdevol was, verandert dit in rap tempo in een relatie vol dreigementen en geweld. Uit angst komt Melanie in een situatie terecht waarin zij seks heeft tegen betaling met andere mannen, waarbij veel drugs wordt gebruikt. Om al die drugs te betalen, vindt Joeri na verloop van enige tijd dat zij hem in contact moet brengen met andere meiden zodat die ook geld kunnen verdienen. Hoewel Melanie dit niet wil, ziet zij geen andere optie en begint zij met het 'ronselen' van andere meiden. Op een gegeven moment komt Melanie in beeld bij de politie, in eerste instantie als verdachte, en wordt zij aangehouden.

Tijdens het onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming wordt duidelijk dat Melanie voordat zij Joeri tegenkwam, online contact had gehad met een andere jongen waarmee zij wat seksueel getinte foto's had uitgewisseld. Melanie was toen 15 jaar. Ook die jongen had bedreigd met het verspreiden van de foto's als ze niet meer foto's zou sturen. Melanie heeft in die periode contact gehad met de politie, maar volgens haar gaf de politie aan niets voor haar te kunnen betekenen omdat ze de identiteit van de verdachte hoogstwaarschijnlijk niet konden achterhalen en momenteel geen capaciteit hebben om dit verder te onderzoeken.

4. REFLECTIE OP DE IMPLEMENTATIE VAN DE

INDIVIDUELE BEOORDELING IN NEDERLAND

Gekeken naar de tekst en toelichting in de EU-Richtlijnen houdt de kern van alle individuele beoordelingsprocedures de noodzaak in om te focussen op de specifieke situatie van een kind, het kind in staat te stellen zijn procedurele rechten uit te oefenen en om de verschillende betrokken instanties en professionals uit te rusten met de benodigde informatie om te kunnen beslissen en de benodigde specifieke maatregelen uit te voeren. Hieronder geven we eerst de Parameter met indicatoren weer en vervolgens onze korte reflectie hierop.

1. Holistisch

Of het nu gaat om slachtoffers, beklaagden of verdachten; kinderen die betrokken zijn in het strafrecht hebben baat bij een individuele beoordeling van al hun persoonlijke omstandigheden, met het oog op het nemen van de juiste maatregelen die nodig zijn voor hun behoeften, zowel tijdens de strafrechtelijke procedure als de kinderbeschermingsprocedures die daaruit voortvloeien.

Indicatoren

- De reikwijdte van de beoordeling moet voldoende zijn om recht te doen aan de gehele situatie van het kind.
- Adequate informatiebronnen over de omstandigheden van het kind.
- Voldoende tijd om de beoordeling uit te voeren.
- Dezelfde processen voor alle kinderen, dus zowel minderjarige slachtoffers als verdachten/beklaagden.
- Betrokkenheid van zowel strafrechtelijke als kinderbeschermingsorganisaties.
- Beschikbaarheid van informatie voor zowel de strafrechtelijke procedure als de kinderbeschermingsprocedure.
- Beoordelingen moeten specifiek gericht zijn op alle behoeften van het kind en om alle passende maatregelen af te wegen gedurende de procedures.

Reflectie

Opvallend is het grote verschil in werkwijze en mogelijkheden tussen minderjarige verdachten en minderjarige slachtoffers in Nederland. Ten behoeve van in beginsel alle minderjarige verdachten is een wetenschappelijk onderbouwd instrumentarium beschikbaar dat, afhankelijk van de aard en ernst van de verdenking, de unieke situatie van het kind via de diverse leefdomen in kaart probeert te brengen. Hiervoor worden verschillende bronnen geraadpleegd. De samenwerking tussen politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en jeugdreclassering/-bescherming heeft duidelijk vorm gekregen. Wel valt er nog terrein te winnen in de beginfase van het strafproces en het (correct) gebruik van het LIJ. Ten behoeve van minderjarige slachtoffers is weliswaar een behoorlijk aantal rechten en mogelijkheden wettelijk vastgelegd, maar in de praktijk ontbreekt een allesomvattende individuele beoordeling. De beoordeling en bescherming die een minderjarig slachtoffer ontvangt, is sterk afhankelijk van de kennis en ervaring van de betrokken politiemedewerker, evenals van de omstandigheden waarin het eerste contact plaatsvindt. Andere instanties worden niet geraadpleegd, maar sprake is eerder van een ketenaanpak in de vorm van een estafettemodel. Daarnaast speelt leeftijd een grote rol: in de praktijk worden minderjarigen onder de 12 jaar wel door opgeleid en gecertificeerd personeel verhoord, maar dat geldt niet voor minderjarigen vanaf 12 jaar. Tevens kan het type delict een rol spelen: een minderjarige in een onveilige thuissituatie wordt vaak direct als kwetsbaar aangemerkt, terwijl een minderjarige die slachtoffer is van een minder ernstig strafbaar feit doorgaans niet als kwetsbaar wordt beschouwd, zo blijkt uit het Inspectierapport over de implementatie van de individuele beoordeling.

2. Inclusief

De procedure van het uitvoeren en gebruiken van een individuele beoordeling wordt dusdanig aangepast dat rekening wordt gehouden met de behoeften van alle kinderen, ongeacht hun leeftijd, nationaliteit, persoonlijke omstandigheden of eigenschappen.

Indicatoren

- Alle kinderen krijgen een individuele beoordeling. Gelijke behandeling is gegarandeerd bij de uitvoering en het gebruik van de individuele beoordelingsprocedure. De individuele beoordelingsprocedure is aangepast aan specifieke problemen die kunnen spelen bij kinderen (zoals gendervraagstukken, LGBTI, medische behoeften en omstandigheden van etnische minderheden zoals Romakinderen).
- Er zijn speciale stappen of maatregelen genomen om de situatie van kinderen met speciale behoeften aan te pakken, bijvoorbeeld aangepaste procedures voor kinderen met een handicap.
- Daar waar nodig is gespecialiseerde expertise ingeschakeld.
- Betrek waar nodig extra hulpmiddelen (bijvoorbeeld een tolk).
- Specificeer de behoeften van het kind met het oog op hun deelname aan de procedure.
- Gebruik van gespecialiseerde hulpmiddelen (bijvoorbeeld voor jongere kinderen of kinderen met ontwikkelingsproblematiek).
- Training voor professionals op het gebied van de individuele beoordelingsprocedure is nodig om ervoor te zorgen dat van discriminatie nooit sprake is en er aandacht is voor specifieke behoeften.

Reflectie

De gelijke behandeling van minderjarigen in het strafrecht staat onder druk. In geval van minderjarige verdachten wordt momenteel onderzoek hiernaar verricht.¹⁰⁹ Het niet herkennen van bijvoorbeeld een verstandelijke beperking bij minderjarigen heeft tot gevolg dat de specifieke behoeften niet worden gesignaleerd. Het vaker gebruikmaken van een instrument als de SCIL zou dit mogelijk kunnen verbeteren. Wel is het zo dat voor minderjarige verdachten met een cognitieve beperking specialistische jeugdreclassering ingeschakeld kan worden en op maat gesneden sancties mogelijk zijn. Er is niet veel bekend over minderjarige verdachten met bijvoorbeeld een fysieke beperking.

In geval van minderjarige slachtoffers is onvoldoende kenbaar geworden of specialistische expertise en hulpmiddelen beschikbaar zijn om inclusiviteit te waarborgen. Het feit dat de Inspectie heeft geconcludeerd dat politiemedewerkers kinderen niet altijd als kwetsbaar beschouwen, maakt dat niet bij alle minderjarige slachtoffers een individuele beoordeling wordt afgenomen. De meeste waarborgen lijken te bestaan bij jonge kinderen onder de 12 jaar. Hoewel het jeugdspecialisme ook bij minderjarige verdachten onder druk staat bij diverse instanties, is wel duidelijk zichtbaar dat in het algemeen voor minderjarige verdachten meer gespecialiseerde professionals beschikbaar zijn dan bij minderjarige slachtoffers.

3. Participatie

De individuele beoordelingsprocedure moet dienen als centraal middel om ervoor te zorgen dat het kind deel kan nemen aan de strafprocedure in zijn geheel en toegang heeft tot de procedurele waarborgen die er voor hem zouden moeten zijn.

Indicatoren

- Informatie over de individuele beoordeling moet op een kindvriendelijke wijze en leeftijdsadequaaat beschikbaar zijn.
- Zorg voor de juiste ondersteuning van het kind (onafhankelijke ondersteuning/rol van ouder indien van toepassing/juridisch adviseur).
- Toestemmingsformulier voor het kind of diens voogd voor deelname aan de beoordeling.
- Betrokkenheid van een juridisch adviseur om ervoor te zorgen dat het recht op verdediging niet wordt ondermijnd.
- Kindvriendelijke communicatie tijdens ieder gesprek in het kader van de beoordeling.
- Gebruik van digitale hulpmiddelen voor communicatie met het kind, daar waar de omstandigheden dit toelaten of bevorderen.
- Naar de mening van het kind wordt nadrukkelijk gevraagd en er wordt rekening mee gehouden.

¹⁰⁹ Onder meer door prof. mr. Y.N. van den Brink die een meerjarig onderzoek verricht naar ongelijkheid in jeugdstrafrechtelijke besluitvorming (2024-2027), in het kader van een Veni-subsidie van NWO.

- Aan het kind wordt informatie verstrekt over hoe de beoordeling bijdraagt aan de besluitvorming
- Privacymaatregelen zijn aanwezig om de vertrouwelijkheid van de gegevens van het kind te waarborgen.
- Training van de betrokken professionals in kindvriendelijke communicatietechnieken.
- De mening van het kind moet uitdrukkelijk worden gevraagd over de belangrijkste elementen van de beoordeling. Bevindingen van de beoordeling moeten met het kind worden gedeeld op een manier die past bij hun leeftijd en begrip.

Reflectie

Met betrekking tot minderjarige verdachten geldt dat veel indicatoren zijn geborgd in de praktijk. Een nadeel is dat tijdsdruk en capaciteitsgebrek het naleven van alle indicatoren belemmert. Soms is er bijvoorbeeld geen tijd om het rapport en het advies aan de minderjarige uit te leggen. Hoe minderjarige verdachten de afname van het LIJ ervaren, of zij het begrijpen en naar hun mening voldoende hierbij worden betrokken, zou aanvullend onderzoek vergen. De meeste uitdagingen lijken zich te bevinden in de periode tijdens het ophouden voor verhoor, het verhoor en de inverzekeringstelling. Het verrichten van een gedegen individuele beoordeling is in grote mate afhankelijk van de individuele (jeugd)professional en de omstandigheden van de zaak. Ten aanzien van minderjarige slachtoffers zijn veel van de indicatoren afwezig in de praktijk. Over het algemeen worden minderjarige aangevers en slachtoffers op dezelfde manier behandeld als volwassenen, hoewel er wel kindspecifieke maatregelen kunnen worden getroffen. Dat lijkt met name bij jonge slachtoffers en zedenmisdrijven het geval. De participatie van minderjarige slachtoffers in strafrechtelijke procedures is beperkt. Hoewel zij recht hebben op inspraak en duidelijke informatie over hun rechten, wordt deze informatie vaak alleen schriftelijk verstrekt. Essentiële zaken, zoals uitleg over het aangifteproces, hun rechten en wat zij van de politie kunnen verwachten, worden onvoldoende toegelicht. In de praktijk blijkt ook dat de ondersteuning voor de minderjarigen gedurende het aangifteproces beter kan.

4. Kindgerichte en kind sensitieve procedures

De individuele beoordeling zou moeten plaatsvinden op dusdanige wijze dat de behoeften van het kind centraal staan (bijvoorbeeld waar mogelijk in een kindvriendelijke omgeving), waarbij het belang van het kind een eerste overweging vormt.

Indicatoren

- Locatie: zorg ervoor dat de ruimte waar de individuele beoordeling plaatsvindt kindvriendelijk is (vermijd een intimiderende omgeving).
- Timing: zorg ervoor dat bij de timing van een individuele beoordeling rekening wordt gehouden met de omstandigheden van het kind (timing van het gesprek, pauzes, etc.).
- Personeel: betrek professionals die getraind zijn in de ontwikkeling van kinderen, kinderrechten en
- communicatie met kinderen (vermijd vijandige technieken).
- Ondersteuning: zorg ervoor dat het kind passende ondersteuning ontvangt door ouders en voogden te betrekken (waar en wanneer passend).
- Behoud de belangen van het kind als eerste overweging gedurende het proces: neem maatregelen
- om voor het emotionele welzijn van het kind te zorgen.

Het is onbekend hoe minderjarigen die nu in aanraking komen met het strafrecht de individuele beoordeling ervaren wanneer het gaat om locatie en timing, maar ook in hoeverre zij ervaren dat hun behoeften centraal staan en wat zij vinden van het betrekken van hun wettelijk vertegenwoordiger(s). Over het algemeen geldt voor deze Parameter dat de kindgerichte en kind sensitieve aanpak in grote mate afhankelijk is van hoe de minderjarige in aanraking komt met het strafrecht (als slachtoffer of als verdachte), de leeftijd en het type delict.

5. Continu en actueel

De individuele beoordeling vindt plaats op het eerst mogelijke moment maar moet daarna wellicht worden geactualiseerd. De beoordeling zelf draagt bij aan alle handelingen tijdens de gehele strafprocedure en daarbuiten.

Indicatoren

- Er vindt een beoordeling plaats op of rondom het eerste contact tussen kind en politie of hulpverlening als gevolg van een verdenking van een strafbaar feit.
- Het systeem is zo ingericht dat een individuele beoordeling kan worden geactualiseerd door professionals die bij het kind zijn betrokken.
- Het systeem is zo ingericht dat periodieke monitoring plaatsvindt van veranderingen in de omstandigheden van het kind.
- Het systeem is zo ingericht dat de individuele beoordeling bijdraagt aan de besluitvorming gedurende de procedure.

Reflectie

In de praktijk blijkt het een uitdaging te zijn om alle indicatoren na te leven. Een knelpunt is het overtuigen en garanderen dat ketenpartners, zoals jeugdbeschermers en reclasseringsmedewerkers, consequent werken met het LIJ-instrument. Het effectief gebruik van dit instrument vraagt tijd, specifieke vaardigheden en training. Wanneer de LIJ-vragenlijsten niet worden geüpdatet, ontstaat er een risico dat beslissingen gebaseerd worden op verouderde informatie, dat de voortgang van zaken belemmert. Met betrekking tot minderjarige slachtoffers geldt dat de individuele beoordeling vaak slechts één keer wordt uitgevoerd, meestal aan het begin van de procedure (bij de aangifte). Er is zelden sprake van monitoring of bijwerking van de beoordeling gedurende het strafproces. Dit leidt tot het uit zicht raken van minderjarige slachtoffers na de eerste fase van het proces, hetgeen de continuïteit en actualiteit van de bescherming belemmert. Hoewel samenwerking tussen ketenpartners, zoals de politie, het Openbaar Ministerie en Slachtofferhulp, van essentieel belang is voor een effectieve uitvoering van de individuele beoordeling, blijkt dit in praktijk te variëren. Aan de ene kant is er tevredenheid over de groeiende aandacht voor de positie van slachtoffers door de politie. Aan de andere kant zijn er zorgen over het feit dat beschermende maatregelen niet altijd tijdig of adequaat worden genomen. Bovendien blijkt dat informatie over slachtoffers vaak niet of nauwelijks bij ketenpartners terechtkomt. De samenwerking wordt belemmerd door inconsistente gegevensuitwisseling en gebrekkige communicatie.

6. Multidisciplinair en gericht op effect

Het kind moet kunnen rekenen op een individuele beoordeling waarbij gebruik is gemaakt van een multidisciplinaire aanpak, waarbij samengewerkt wordt door de betrokken professionals.

Indicatoren

- Betrokkenheid van verschillende professionals (politieagenten, hulpverlening, medische zorgprofessionals, onderwijsprofessionals, etc.).
- Betrokkenheid van verschillende instanties.
- Protocollen voor de samenwerking tussen de instanties.
- Casemanagementvergaderingen en tools.
- Protocollen voor het delen van gegevens tussen professionals, in overeenstemming met regels ten aanzien van gegevensbescherming.

Reflectie

Een multidisciplinaire aanpak is essentieel om de individuele beoordeling effectief te maken, maar in de praktijk komt deze samenwerking met name in het kader van ZSM tot stand. De mogelijkheden om in een vroege fase een geïntegreerde en holistische beoordeling te maken zijn beperkt. Daarnaast vereist de multidisciplinaire aanpak dat kinderen en jongeren door meerdere professionals worden geïnterviewd, zoals de politie en de Raad voor de Kinderbescherming. Nader onderzoek zou moeten worden verricht hoe minderjarigen dit ervaren. Ook voor deze Parameter geldt dat de multidisciplinaire aanpak in grote mate afhankelijk is van hoe de minderjarige in aanraking komt met het strafrecht (als slachtoffer of als verdachte), de leeftijd en het type delict.

7. Kwaliteit

De individuele beoordeling wordt uitgevoerd door gekwalificeerd, opgeleid personeel.

Indicatoren

- Er zijn specifieke vereisten op het gebied van kwalificaties en ervaring voor professionals die de beoordelingen uitvoeren.
- Betrokkenheid van de juiste groep professionals.
- Zorg voor opleiding van politieagenten, hulpverlening, advocaten, rechters, mediators en jeugdbeschermers.
- Voldoende inhoudelijke training (die training zou moeten inhouden kinderrechten, ontwikkeling van het kind en communicatie met kinderen).
- Permanente opleiding, in plaats van een eenmalige training.
- Er worden opleidingscriteria opgesteld.
- Inzet van gespecialiseerde kindteams bij zaken betreffende kinderen.
- Er vindt regelmatig supervisie of intervisie plaats.

Reflectie

De kwaliteit van de individuele beoordeling van minderjarige verdachten wordt geborgd door de betrokkenheid van daartoe opgeleide en gespecialiseerde professionals, zoals de getrainde medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdreclassering maar ook de inzet van deskundigen als psychologen en psychiaters in de meer complexe zaken. Die professionals dienen ook permanente opleiding te volgen. Wel kan nog meer aandacht worden besteed aan de invulling van de Ritax(items). De kwaliteit van de individuele beoordeling van minderjarige slachtoffers wordt in belangrijke mate beïnvloed door een gebrek aan training en standaardisering bij politiemedewerkers. Hoewel de werkinstructies en de digitale infrastructuur, zoals het IB-scherm in het BVH-systeem, op orde zijn, blijft de toepassing in de praktijk problematisch. Het IB-scherm dwingt medewerkers om informatie te registreren, maar biedt volgens de Inspectie geen garantie dat de beoordeling inhoudelijk correct of volledig wordt uitgevoerd. Dit zorgt ervoor dat de inhoud en kwaliteit van de individuele beoordeling onvoldoende zijn gewaarborgd. De opleiding van medewerkers uit de basispolitiezorg wordt verzorgd door de politieacademie, maar medewerkers van intake en service ontvangen vaak geen vergelijkbare training. Dit gebrek aan scholing beperkt hun kennis en vaardigheden om de individuele beoordeling adequaat toe te passen. Daarnaast blijkt uit het Inspectierapport dat het raadplegen van werkinstructies voor veel medewerkers in de praktijk lastig is, wat de consistentie verder ondermijnt.

8. Voorzien van juiste middelen/verduurzaamd

De individuele beoordeling moet een proces zijn met naar behoren toegewezen middelen, in termen van het vergroten van capaciteit en de samenwerking tussen instanties.

Indicatoren

- Toegewezen (overheids)financiering ter ondersteuning van individuele beoordelingsprocedures.
- Geschikte beschikbare locaties.
- De betrokken organisaties zijn goed uitgerust om de taken uit te voeren.
- Voldoende personeel (werklast niet te hoog).
- Maatregelen ter ondersteuning van stabiele teams (bijvoorbeeld de oprichting van gespecialiseerde teams).
- Beschikbaarheid van ondersteunende tools/hulpmiddelen.
- In individuele gevallen, een goede planning van het proces om vast te stellen wat nodig is om een gedegen individuele beoordeling te maken; beschikbaarheid van hulpmiddelen voor individuele gevallen.

Reflectie

Voor zowel minderjarige verdachten als minderjarige slachtoffers geldt dat sprake is van grote werkdruk in het strafrecht. Er zijn onvoldoende middelen en er is onvoldoende capaciteit om de indicatoren gedegen te kunnen naleven. Dat gezegd hebbende is wel een 'basissituatie' zichtbaar waarin de individuele beoordeling wordt toegepast waarbij de mate van uniformiteit behoorlijk lijkt

te verschillen en afhankelijk is van hoe de minderjarige in aanraking komt met het strafrecht (als slachtoffer of als verdachte), de leeftijd en het type delict.

9. Gericht op effect

Een individuele beoordeling wordt uitgevoerd als een concrete maatregel om tot concrete resultaten te komen om aan de rechten en behoeften van kinderen te voldoen.

Indicatoren

- Draagt bij aan een reeks maatregelen (bijvoorbeeld procedurele waarborgen, educatieve, maatschappelijke, beschermings- of gezondheidsmaatregelen).
- Door betrokkenheid van verschillende instanties.
- Door betrokkenheid van verschillende professionals.
- Via de juiste professionals die toegang hebben tot de individuele beoordeling.
- Gebruik in zowel strafrechtelijke als kinderbeschermingsprocedures.

Reflectie

Met betrekking tot minderjarige verdachten vormt het gebrek aan tijdige en passende jeugdhulp-interventies een belemmering in het kader van de effectiviteit, met name in het kader van de tenuitvoerlegging van de opgelegde sancties of (al dan niet schorsende) voorwaarden. Zoals de Inspectie het heeft verwoord: het pedagogische uitgangspunt van het jeugdstrafrecht staat onder druk. Dit gebrek aan tijdige en passende interventies beïnvloedt vanzelfsprekend ook het advies van de professionals. Met betrekking tot minderjarige slachtoffers lijkt het doel van de individuele beoordeling hoofdzakelijk het nemen van beschermingsmaatregelen om herhaald slachtofferschap te voorkomen. Het effect hiervan is dat andere behoeften van de minderjarige niet (systematisch) worden meegenomen waardoor het borgen van diverse rechten van die minderjarige onder druk komt te staan. Het ontbreken van een structurele manier van actualiseren, is evenmin bevorderlijk voor de effectiviteit.

Verder zou een bredere toepassing van herstelrecht kunnen bijdragen aan herstel voor slachtoffers en tegelijkertijd aan het verkleinen van de kans op recidive door minderjarige verdachten omdat zij verantwoordelijk worden gehouden op een ondersteunende en constructieve manier.

10. Gericht op vooruitgang (bijdragen aan leerproces)

Regelmatige evaluatie van de ervaringen in het kader van de procedure leidt tot systematische verbeteringen bij het inspelen op de behoeften van kinderen in de strafrechtelijke procedure.

Indicatoren

- Het proces van de individuele beoordeling wordt regelmatig geactualiseerd en gemonitord op beleids- en praktijkniveau.
- De voortgang in het systeem wordt getoetst.
- Specifieke uitdagingen lokaliseren en aanpakken.
- Relevante gegevenspunten worden verzameld en beoordeeld. Betrokken instanties wisselen ervaringen uit.
- Systematische samenwerking met partijen voor wie de individuele beoordeling van belang is (bijvoorbeeld het onderwijs, zorgprofessionals).
- Bewustmaking van het publiek.
- Leren van goede internationale praktijkvoorbeelden.

Reflectie

Het LIJ is meermalen geëvalueerd en naar aanleiding van evaluaties hebben aanpassingen plaatsgevonden. Hoe minderjarige verdachten de toepassing van het LIJ ervaren, is nog niet duidelijk geworden. Het evalueren en monitoren van het individuele beoordelingsproces van minderjarige slachtoffers heeft niet specifiek plaatsgevonden, maar de Inspectie heeft wel een algemeen onderzoek naar de individuele beoordeling van slachtoffer verricht. De Inspectie monitort periodiek de implementatie en uitvoering van de individuele beoordeling. Tot nu toe is er onvoldoende structurele evaluatie binnen de uitvoerende instanties, zoals de

politie, geeft de Inspectie aan. Dit leidt tot inconsistenties in de toepassingspraktijk. Het IB-scherm in BVH (het systeem van de politie) verzamelt gegevens over kwetsbaarheid en beschermingsmaatregelen. Deze data wordt echter niet systematisch geanalyseerd om beleidsverbeteringen door te voeren. De focus ligt meer op registratie dan op het beoordelen en benutten van verzamelde gegevens voor strategische verbeteringen, volgens de Inspectie.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

5.1 Conclusie

Hoewel Nederland de EU-richtlijnen 2016/800, 2012/29 en 2011/93 heeft omgezet in nationale wetgeving en beleid, is nog geen sprake van een volledig voltooid implementatieproces. Het is essentieel om aan de verdere implementatie te blijven werken. De individuele beoordeling vormt namelijk een vliegwiel voor een belangrijke inspanningsverplichting die op de Nederlandse overheid rust ten aanzien van minderjarige verdachten en minderjarige slachtoffers: het kindvriendelijk en kindgericht maken van de strafprocedure.

Zo signaleren we dat het lastig is om bij minderjarige verdachten aan het begin van de strafprocedure, voorafgaand aan en na het politieverhoor, te inventariseren wat zij nodig hebben. Hoewel het LIJ gebaseerd is op de principes van het Risk-Needs-Responsivity (RNR)-model, lijkt in de beginfase met name de nadruk te liggen op risicotaxatie. Het uitgangspunt in de werkwijze is ook dat een uitgebreidere informatieverzameling pas plaatsvindt indien het voorarrest voortduurt en/of de complexiteit van de zaak of de persoon van de minderjarige daarom vraagt. Dat er verschillen bestaan in de reikwijdte van de individuele beoordeling van de minderjarige verdachte gedurende het strafproces, is niet bezwaarlijk. Echter, we zien nog wel ruimte voor het optimaliseren van de beoordeling in de beginfase van het strafproces.

Bij minderjarige slachtoffers zien we dat een summiere individuele beoordeling door de politie wordt verricht en dat minderjarigen daarna vaak in het strafproces uit het zicht raken. Tijdens de korte individuele beoordeling door politie wordt met name ingegaan op specifieke beschermingsbehoeften. Vastgesteld wordt in hoeverre een slachtoffer in aanmerking komt voor bijzondere maatregelen tijdens de strafprocedure en tijdens de tenuitvoerlegging bij een veroordeling. De aandacht gaat vooral uit naar het risico op revictimisatie, intimidatie en vergelding. Van een meer geïntegreerde individuele beoordeling en actualisatie ervan gedurende het strafproces is bij minderjarige slachtoffers zelden sprake.

Opvallend zijn de aanzienlijke verschillen tussen de beoordelingsprocedures en -instrumenten voor minderjarige slachtoffers en minderjarige verdachten. Bij minderjarige verdachten is sprake van een continue proces; als een rode draad gedurende het jeugdstrafproces ondergaat de minderjarige telkens een individuele beoordeling. Er is een instrumentarium voor ontwikkeld, vele bronnen worden geraadpleegd en sprake is van een multidisciplinaire aanpak. Dit vormt een groot contrast met de individuele beoordeling van minderjarige slachtoffers. Daarvoor is niet een doorwrocht instrument ontwikkeld, worden niet veel bronnen geraadpleegd, is onduidelijk wie regie voert en hierdoor is de toepassingspraktijk veel willekeuriger. De beoordeling is veelal afhankelijk van de leeftijd van het slachtoffer, de aard van het delict en de fase van de procedure. De enorme discrepantie vraagt om een meer holistische benadering van minderjarigen die in aanraking komen met het strafrecht, temeer omdat minderjarigen met name op sommige themagebieden zowel slachtoffer als verdachte (kunnen) zijn. De individuele beoordeling van minderjarigen die als verdachte en als slachtoffer zijn geregistreerd, sluit nu onvoldoende op elkaar aan. Hierdoor worden kansen gemist die kunnen voorkomen dat slachtoffers van strafbare feiten zelf delicten begaan, omdat zij zich niet veilig voelen als gevolg van bijvoorbeeld messengeweld of uitbuiting.

Een gemeenschappelijk begrip van wat een individuele beoordeling inhoudt, is essentieel. Een punt van aandacht is inclusie. Het is onduidelijk in hoeverre de beoordelingsprocessen die nu bestaan, rekening (kunnen) houden met de uiteenlopende behoeften, omstandigheden en bijzonderheden van minderjarigen. Een aandachtspunt hierbij is de ervaring van minderjarigen; hoe begrijpelijk en inzichtelijk is 'de individuele beoordeling' voor hen? Voorts zijn monitoring, reflectie en evaluatie van het beoordelingsproces nodig om de effectiviteit ervan te waarborgen. Onderdeel hiervan is het bevorderen van kennisuitwisseling tussen ketenpartners. Dit kan bijdragen aan een meer geïntegreerde aanpak. Tot slot kan herstelrecht, zoals bemiddeling en mediation, vaker worden ingezet. Het bevorderen van herstelgerichte oplossingen en het informeren van minderjarigen over de beschikbare opties kunnen bijdragen aan hun herstelproces en vooruitgang.

5.2 Aanbevelingen

Om het recht op een individuele beoordeling in Nederland te versterken en beter te implementeren, is een meer holistische benadering nodig die de unieke situatie van zowel minderjarige slachtoffers als minderjarige verdachten naar behoren in kaart brengt. Dit vraagt om structurele financiering, innovatie en samenwerking binnen de strafrechtelijke keten en daarbuiten. Bovendien ligt de nadruk nu vooral bij het voorkomen van herhaling, voor zowel minderjarige verdachten als slachtoffers. Vanuit kinderrechtenperspectief bevelen we aan de nadruk te verschuiven naar wat een kind dat in aanraking komt met het strafrecht, nodig heeft. Dit vereist een meer uitgebreide *needs assessment*, waarbij de beoordeling van de behoeften van de minderjarige regelmatig wordt geactualiseerd gedurende het strafproces.

Daarnaast bevelen we aan dat minderjarigen beter worden geïnformeerd over het proces van de individuele beoordeling. Het creëren van heldere en toegankelijke informatie over wat zij kunnen verwachten en welke rechten zij hebben, draagt bij aan hun betrokkenheid en begrip. Het betrekken van minderjarigen is essentieel voor een inclusieve en participatieve aanpak.

Verder bevelen we aan meer onderzoek te doen, data te genereren en te innoveren. Door hulpmiddelen te ontwikkelen en in te zetten, kan de ondersteuning aan minderjarigen worden gemoderniseerd en toegankelijker worden gemaakt. Ook moet in het kader van participatie gedacht worden aan het bevorderen van het horen van minderjarigen in een kindgerichte omgeving. Bovendien kan een feedbacksysteem worden ingevoerd om de ervaringen van minderjarigen en betrokken professionals te evalueren en te verbeteren.

Voorts bevelen we de doorontwikkeling aan van multidisciplinaire samenwerking tussen de diverse ketenpartners. Het bevorderen van informatie-uitwisseling en een inclusieve, kindgerichte aanpak binnen deze samenwerking is cruciaal. Juist in zaken waar sprake is van minderjarige verdachten én minderjarige slachtoffers.

In het licht van het voorgaande, bevelen we ook aan vaker te verwijzen naar (jeugd specifieke) herstelrechtelijke interventies. Herstelrecht kan een effectieve en op maat gemaakte oplossing bieden die bijdraagt aan het herstel en de verwerking van minderjarigen. Het opnemen van een verwijzing naar herstelrecht als een primaire overweging in de eerste fase van de procedure vraagt om verdere uitwerking en implementatie in de praktijk.

Tot slot is het behouden en het verder doorvoeren van het jeugdspecialisme van belang. Specifieke en continue opleiding van professionals die met minderjarigen werken, is een vereiste om kindgerichte procedures te kunnen waarborgen.

COLOFON

Startnotitie individuele beoordeling van minderjarigen in het strafrecht
©2025 Defence for Children – ECPAT

Auteurs

Mr. Eva Huls

Mr. Wafaa Abdelhadi

Disclaimer

Aan de informatie en afbeeldingen, zoals die in deze publicatie worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend. Ondanks de voortdurende zorg en aandacht die zijn besteed aan de samenstelling van de publicatie en de daarin opgenomen gegevens, geeft de uitgever geen garanties op de volledigheid, juistheid of voortdurende actualiteit van de gegevens, noch van websites die op enigerlei wijze met de publicatie zijn verbonden.

Ontwerp

Designink.nl

Contact

Defence for Children

Hooglandse Kerkgracht 17-G

2301 EC Leiden

Nederland

Telefoon: +31 (0)71 516 09 80

E-mail: info@defenceforchildren.nl

www.defenceforchildren.nl